BESLUITEN

BESLUIT (EU) 2019/1127 VAN DE COMMISSIE

van 4 oktober 2018

betreffende steunmaatregel SA.45359 — 2017/C (ex 2016/N) die Slowakije voornemens is te verlenen aan Jaguar Land Rover Slovakia s.r.o.

(Kennisgeving geschied onder nummer C(2018) 6545)

(Slechts de tekst in de Engelse taal is authentiek)

(Voor de EER relevante tekst)

DE EUROPESE COMMISSIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 108, lid 2, eerste alinea,

Gezien de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, en met name artikel 62, lid 1, onder a),

Na de belanghebbenden overeenkomstig het genoemde artikel ([1]) te hebben aangemaand hun opmerkingen te maken en gezien deze opmerkingen,

Overwegende hetgeen volgt:

1. PROCEDURE

(1) Bij brief van 12 mei 2016 heeft Slowakije de Commissie in kennis gesteld van een regionale investeringssteunmaatregel van 125 046 543 EUR in de vorm van een rechtstreekse subsidie ten gunste van Jaguar Land Rover Slovakia s.r.o. ("de begunstigde"), onder voorbehoud van goedkeuring door de Commissie. Jaguar Land Rover Slovakia s.r.o. is onderdeel van de Jaguar Land Rover Group ([2]) ("JLR").

(2) Bij brief van 24 mei 2017 ("het inleidingsbesluit") heeft de Commissie Slowakije in kennis gesteld van haar besluit om de procedure van artikel 108, lid 2, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie ("VWEU") in te leiden ten aanzien van de aangemelde staatssteun en mogelijke aanvullende, niet-aangemelde staatssteun, en heeft zij Slowakije verzocht binnen een maand zijn opmerkingen in te dienen.

(3) Bij brief van 20 juli 2017 hebben de Slowaakse autoriteiten hun opmerkingen ingediend over het besluit van de Commissie om de procedure van artikel 108, lid 2, VWEU in te leiden.

(4) Het inleidingsbesluit is op 8 december 2017 in het *Publicatieblad van de Europese Unie* ([3]) bekendgemaakt. De Commissie heeft andere belanghebbenden verzocht binnen een maand hun opmerkingen kenbaar te maken.

(5) De enige opmerking die de Commissie van andere belanghebbenden heeft ontvangen, werd op 19 december 2017 ingediend door JLR. De Commissie heeft de opmerking op 17 januari 2018 doorgestuurd aan Slowakije. De opmerkingen van Slowakije bij de opmerking van JLR is op 5 februari 2018 geregistreerd.

(6) De Commissie heeft op 9 en 23 februari 2018 verzoeken om inlichtingen gestuurd, waarop Slowakije op 9 maart en op 12 en 18 april 2018 heeft geantwoord. De Commissie heeft Slowakije op 11 juni 2018 een verzoek om aanvullende informatie gestuurd. Op 3 juli 2018 heeft Slowakije op dit verzoek gereageerd.

(7) Op 10 oktober 2017, 27 november 2017 en 1 maart 2018 hebben bijeenkomsten plaatsgevonden tussen de diensten van de Commissie en de Slowaakse autoriteiten.

([1]) PB C 422 van 8.12.2017, blz. 21.
([2]) Zoals nader omschreven in onderdeel 2.3 van dit besluit.
([3]) Zie voetnoot 1.

(8) De Commissie heeft van JLR een brief d.d. 14 mei 2018 ontvangen, die zij bij brief van 22 mei 2018 heeft beantwoord. Op 2 juli 2018 heeft de Commissie nadere informatie van JLR ontvangen.

(9) Bij brief van 3 juli 2018 heeft Slowakije ermee ingestemd dat dit besluit in de Engelse taal zal worden vastgesteld en aan Slowakije zal worden meegedeeld.

(10) In het inleidingsbesluit heeft de Commissie twijfels geuit over de verenigbaarheid van de aangemelde steun en over mogelijke aanvullende, niet-aangemelde steun. Aangezien de mogelijke aanvullende, niet-aangemelde steun gevolgen zou kunnen hebben gehad voor de verenigbaarheid van de aangemelde steun, met name met betrekking tot evenredigheid en een duidelijk negatief effect, beoordeelt de Commissie in dit besluit eerst of er sprake is van aanvullende, niet-aangemelde steun. Deze beoordeling is van cruciaal belang om de reikwijdte van de beoordeling van de verenigbaarheid te bepalen.

2. GEDETAILLEERDE BESCHRIJVING VAN DE STEUN

2.1. **Doel van de steunmaatregel**

(11) De Slowaakse autoriteiten zijn voornemens de regionale ontwikkeling te bevorderen door regionale steun te verlenen voor een investering van de grote onderneming JLR voor de bouw en de uitrusting van een installatie voor de fabricage van aluminium voertuigen in Nitra, een plaats in de regio Nitra in Slowakije, een gebied dat in aanmerking komt voor regionale steun op grond van artikel 107, lid 3, onder a), VWEU, waarbij voor de periode van 1 juli 2014 tot en met 31 december 2020 een standaardplafond voor regionale steun van 25 % geldt op de Slowaakse regionalesteunkaart ([4]).

2.2. **Het aangemelde project**

(12) Met het investeringsproject, waarmee voorgestelde in aanmerking komende investeringskosten van 1 406 621 000 EUR in nominale waarde (1 369 295 298 EUR in actuele waarde ([5])) zijn gemoeid, wordt de bouw van een autofabriek beoogd met een jaarlijkse capaciteit van 150 000 SUV-voertuigen van het "Premium D"-segment ([6]). De investering is in december 2015 van start gegaan en moet in 2020 worden afgerond. De investering vindt plaats in een industriepark in aanbouw, het Nitra Strategic Park ("NSP"), op grond die, ten tijde van de oprichting van de NSP op 8 juli 2015, nog steeds voornamelijk landbouwgrond in particuliere eigendom was. Het project zal naar verwachting 2 834 directe nieuwe banen scheppen.

(13) In het aangemelde investeringsproject, zoals voorgesteld aan de Slowaakse autoriteiten in de formele steunaanvraag van 24 november 2015, is sprake van een productiecapaciteit van 150 000 voertuigen per jaar. In het investeringsproject, zoals oorspronkelijk voorgesteld in de op 25 juni 2015 bij de Slowaakse autoriteiten ingediende ontwerp-steunaanvraag van JLR, was sprake van een investering met een jaarlijkse productiecapaciteit van 300 000 voertuigen die in twee fasen zou worden gerealiseerd, waaronder de productie van twee andere, destijds nog te bepalen modellen. Slowakije lichtte toe dat JLR in het najaar van 2015 heeft besloten de oorspronkelijke omvang van het project te terug te brengen tot een fabriek met een aangemelde productiecapaciteit van 150 000 voertuigen per jaar. Het in fase 2 op het terrein te vervaardigen product was toen nog niet bekend en er was nog geen toezegging aangaande de voorgenomen uitbreiding van de investering in fase 2.

2.3. **De begunstigde**

(14) De ontvanger van de staatssteun is Jaguar Land Rover Slovakia s.r.o. Zoals beschreven in het inleidingsbesluit, is Jaguar Land Rover Slovakia s.r.o. voor 85 % eigendom van Jaguar Land Rover Limited en voor 15 % eigendom van Jaguar Land Rover Holdings Limited. Jaguar Land Rover Limited is 100 % eigendom van Jaguar Land Rover Holdings Limited, dat op zijn beurt 100 % eigendom is van Jaguar Land Rover Automotive plc. De onmiddellijke moedervennootschap van Jaguar Land Rover Automotive plc is Tata Motors Limited India ("Tata Motors"). Tata Motors is voornamelijk actief op het gebied van de productie en verkoop van personenauto's, bedrijfsvoertuigen en (toer)bussen. De term "JLR" in dit besluit omvat niet Tata Motors.

([4]) SA.37447 (N/2013) (PB C 210 van 4.7.2014, blz. 4).

([5]) De actuele waarden in dit besluit worden berekend op basis van een gedisconteerd tarief van 1,17 % dat van toepassing was op het tijdstip van de indiening van de definitieve steunaanvraag, dat wil zeggen 24 november 2015. De actuele waarden worden gedisconteerd tot het boekjaar 2015/2016 van het Verenigd Koninkrijk, zijnde de geplande datum van gunning. JLR gebruikt het financiële jaar van het Verenigd Koninkrijk, dat loopt van 1 april tot en met 31 maart.

([6]) Geplande productie van All-new Land Rover Discovery, bekend als […] (*), en […], bekend als […].
(*) *Bedrijfsgeheim*.

(15) De Slowaakse autoriteiten hebben informatie bevestigd en verstrekt, op basis waarvan de Commissie heeft geverifieerd dat JLR en haar moedermaatschappij Tata Motors geen ondernemingen in moeilijkheden zijn in de zin van de richtsnoeren voor reddings- en herstructureringssteun aan niet-financiële ondernemingen in moeilijkheden ([7]).

2.4. **Steunbedrag en steunintensiteit**

2.4.1. *De aangemelde steun*

(16) De aangemelde rechtstreekse subsidie van 129 812 750 EUR in nominale waarde of 125 046 543 EUR in actuele waarde ([8]) verwijst naar de in aanmerking komende uitgave van 1 369 295 298 EUR in actuele waarde zoals bedoeld in overweging 12, en komt derhalve overeen met een steunintensiteit van 9,13 %. De aangemelde regionale investeringssteun wordt verleend uit de nationale overheidsbegroting.

2.4.2. *De mogelijke aanvullende, niet-aangemelde steun*

(17) In onderdeel 3.1.2 van het inleidingsbesluit oordeelde de Commissie dat Slowakije naast de aangemelde steun mogelijk onrechtmatige steun heeft verleend in de vorm van infrastructurele ontwikkeling, onder meer door verkoop van grond in het NSP onder de marktprijs en door vrijstelling van de verplichting om een vergoeding voor de omzetting van landbouwgrond te betalen ("ALF-vergoeding"). De entiteit die door de Slowaakse autoriteiten is belast met de realisering van het NSP, is MH Invest ("MHI"), een onderneming die voor 100 % eigendom van de staat is en door het ministerie van Vervoer, bouwnijverheid en regionale ontwikkeling wordt beheerd en gefinancierd. MHI is de eerste eigenaar van de terreinen van het NSP. De Slowaakse autoriteiten voeren, door middel van opdrachten aan derden, werken aan het NSP uit, te weten voorbereidende bodemsaneringswerkzaamheden, werken in de nutssector, spoor- en wegverbindingen, bescherming tegen overstromingen en grondwaterbeheerwerkzaamheden. Železnice sloveskej republiky ("Slowaakse Spoorwegen"), eveneens 100 % eigendom van de staat, werkt aan de bouw van een multimodale transportterminal in het NSP. De totale kosten van deze werkzaamheden en terminal worden geraamd op circa 500 miljoen EUR.

(18) Zoals vermeld in onderdeel 3.1.3 van het inleidingsbesluit, is bij een van de wijzigingen van Reglement nr. 58 van de regering van de Slowaakse Republiek van 13 maart 2013 inzake vergoedingen voor het onteigenen en zonder toestemming in gebruik nemen van landbouwgrond ([9]), de zogenoemde vrijstelling H van de ALF-vergoeding ingevoerd, die van toepassing is op gronden die zijn aangekocht door 100 % overheidsbedrijven die strategische bedrijvenparken aanleggen die zijn erkend als "aanzienlijke investering" in de zin van Wet nr. 175/1999 ([10]) inzake aanzienlijke investeringen ("wet inzake aanzienlijke investeringen"). Vrijstelling H is op 31 oktober 2015 in werking getreden. Het NSP is op 8 juli 2015 als "aanzienlijke investering" erkend.

(19) De eventuele aanvullende, niet-aangemelde steunmaatregelen zullen uit de nationale overheidsbegroting worden toegekend.

2.5. **Duur**

(20) De aangemelde maatregel moet tussen 2017 en 2021 worden uitbetaald. De begunstigde zal naar verwachting voordeel genieten van de andere maatregelen die als niet-aangemelde steun kunnen worden aangemerkt, en wel vanaf het tijdstip van de aankoopovereenkomst voor wat de door JLR gekochte grond en eventuele vrijstelling van de ALF-vergoeding betreft, en vanaf het tijdstip van de infrastructurele ontwikkeling voor infrastructuur buiten de grenzen van de 185 hectare die door JLR van de Slowaakse autoriteiten is gekocht ("JLR-terrein").

3. **REDEN VOOR DE INLEIDING VAN DE PROCEDURE**

(21) De Commissie heeft het formele onderzoek op 24 mei 2017 geopend. De Commissie kon niet uitsluiten dat JLR naast de aangemelde steun niet-aangemelde steun ontving in de vorm van infrastructurele ontwikkeling, onder meer door verkoop van grond in het NSP onder de marktprijs en vrijstelling van de verplichting tot betaling van een ALF-vergoeding. In de onderliggende beoordeling is rekening gehouden met zowel de aangemelde als de mogelijke aanvullende, niet-aangemelde steunmaatregelen.

([7]) PB C 249 van 31.7.2014, blz. 1.
([8]) Op basis van een disconteringsvoet van 1,17 %, zoals vermeld in voetnoot 5.
([9]) http://www.zakonypreludi.sk/zz/2013-58
([10]) Wet nr. 175/1999 van 29 juni 1999 betreffende bepaalde maatregelen inzake de voorbereiding van aanzienlijke investeringen en tot wijziging van bepaalde wetten.

3.1. **De mogelijke aanvullende, niet-aangemelde steun**

3.1.1. *Mogelijke steun in de vorm van infrastructurele ontwikkeling, onder meer door overdracht van grond in het NSP onder de marktwaarde*

(22) De Commissie was van oordeel dat de mogelijkheid bestond dat de verkoop aan JLR van grond in het NSP bepaalde voordelen met zich mee had kunnen brengen die als aanvullende staatssteun zouden kunnen worden aangemerkt.

(23) Toen MHI de eerste eigenaar van de toekomstige locatie van het NSP werd, had het tegen 31 december 2016 reeds 75 miljoen EUR uitgegeven voor de verwerving van grond in het NSP waarop het aangemelde JLR-project gelegen zou zijn. Daarnaast kwam nog een aanzienlijk bedrag aan extra kosten voor de ontwikkeling van het terrein zelf voor rekening van Slowakije. Tegelijkertijd bleek de bijdrage van JLR voor de aankoop van het JLR-terrein slechts een fractie te zijn van de daarmee verband houdende kosten voor aanschaf en ontwikkeling. Het verschil tussen de door Slowakije gemaakte kosten om de grond te verwerven en het NSP te ontwikkelen en de door JLR voor de grond in het NSP te betalen prijs heeft de vraag doen rijzen of de verkoop van de grond in het NSP aan JLR staatssteun inhield.

(24) Slowakije voerde aan dat de ontwikkeling van het NSP geen staatssteun kan inhouden, omdat het een overheidstaak betreft om de redenen die worden genoemd in punt 17 van de mededeling van de Commissie betreffende het begrip "staatssteun" in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU ([11]). Slowakije voerde dan ook aan dat de ontwikkeling van het NSP geen economische activiteit is en dat de overheidsfinanciering ervan geen staatssteun vormt. Bovendien zou JLR, volgens Slowakije, voor de gekochte grond in het NSP een marktprijs betalen die wordt vastgesteld op basis van taxaties door onafhankelijke deskundigen.

(25) De Commissie betwijfelde evenwel of de ontwikkeling van het NSP kon worden vergeleken met de situatie als bedoeld in punt 17 van de mededeling van de Commissie betreffende het begrip "staatssteun" in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU, die alleen van toepassing is op maatregelen die geen betrekking hebben op specifieke infrastructuur.

(26) De Commissie begreep dat contractuele overeenkomsten tussen Slowakije en de begunstigde JLR onvoorwaardelijke eigendom dan wel optierechten voor latere aankoop zouden verlenen van bijna alle commercieel exploiteerbare grond van het NSP.

(27) De Commissie beschouwt infrastructuur als specifiek, indien deze is aangelegd voor een vooraf geïdentificeerde onderneming en op de specifieke behoeften van deze onderneming is toegesneden ([12]). In haar voorlopige standpunt oordeelde de Commissie dat het NSP kon worden beschouwd als specifieke infrastructuur voor JLR, en wel om de volgende redenen: a) op grond van de contractuele voorwaarden is een groot oppervlak aan de onderneming voorbehouden; b) de begunstigde had een vooraf geïdentificeerde onderneming kunnen zijn, en c) het NSP leek te zijn afgestemd op de specifieke behoeften van de begunstigde onderneming.

(28) De Commissie was dan ook van oordeel dat indien het NSP infrastructuur specifiek voor JLR vormt, de onderneming onder normale marktvoorwaarden de ontwikkeling van het terrein had moeten bekostigen, met uitzondering van kosten die verband houden met werkelijk algemene infrastructuurelementen en die in dit besluit moeten worden vastgesteld.

(29) Zelfs indien ervan wordt uitgegaan dat het NSP geen specifieke infrastructuur was, heeft de methode voor de vaststelling van de door JLR te betalen marktprijs aanleiding gegeven tot twijfel. In het bijzonder vroeg de Commissie zich af of de waarde van specifieke ontwikkelingswerkzaamheden die door Slowakije werden uitgevoerd en gefinancierd en die rechtstreeks ten goede kwamen aan JLR, naar behoren tot uiting kwam in de taxaties van de onafhankelijke deskundigen, en of het door JLR te betalen deel van de ontwikkelingskosten voor het NSP in verhouding stond tot haar eigendomsbelang in het park.

3.1.2. *Mogelijke steun in de vorm van vrijstelling van een vergoeding, de ALF-vergoeding, die is verschuldigd wanneer landbouwgrond wordt omgezet in industriegrond*

(30) De Commissie was van oordeel dat JLR een voordeel kan hebben genoten in de vorm van een vrijstelling ("vrijstelling H") van een vergoeding die krachtens de Slowaakse wetgeving is verschuldigd, wanneer landbouwgrond wordt omgezet in industriegrond. De Commissie kon zelfs niet uitsluiten dat, ondanks het feit dat in de transactie een overheidsbedrijf werd belast met het aankopen van de landbouwgrond van derden, het voorbereiden van de grond voor industrieel gebruik (onder meer door bodemsanering en voor toegang tot openbare nutsvoorzieningen) en het verkopen van de grond aan de investeerder, er toch sprake had kunnen zijn van toerekenbaarheid aan de Slowaakse staat en van een selectief voordeel voor de begunstigde. De Commissie was derhalve van oordeel dat de vrijstelling van de vergoeding staatssteun kan hebben gevormd in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU ten gunste van JLR.

([11]) PB C 262 van 19.7.2016, blz. 1.

([12]) Deze opvatting stemt overeen met artikel 2, punt 33, van Verordening (EU) nr. 651/2014 van de Commissie van 17 juni 2014 waarbij bepaalde categorieën steun op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag met de interne markt verenigbaar worden verklaard (PB L 187 van 26.6.2014, blz. 1).

3.2. **Verenigbaarheid van de aangemelde steun**

3.2.1. *Inleiding*

(31) Op basis van het voorlopige onderzoek kon de Commissie niet vaststellen of de aangemelde regionale steun in overeenstemming was met de bepalingen van de richtsnoeren inzake regionale steunmaatregelen 2014-2020 ([13]) ("de richtsnoeren").

(32) In het bijzonder kon de Commissie niet concluderen dat de aangemelde regionale steunmaatregel voldoet aan de minimumvereisten van de richtsnoeren, en uitte zij daarom twijfels over a) de subsidiabiliteit van bepaalde elementen die kennelijk deel uitmaken van de in aanmerking komende investeringskosten; b) het stimulerende effect van de steun; c) de evenredigheid van de steun; d) het zich voordoen van een duidelijk negatief effect op de cohesie in de Unie, en e) het zich voordoen van een duidelijk negatief effect op het handelsverkeer in de zin van punt 119 van de richtsnoeren, omdat de maximale steunintensiteit mogelijk wordt overschreden. Bovendien oordeelde de Commissie dat de mogelijke aanvullende steunelementen in de infrastructurele ontwikkeling en de vrijstelling van de ALF-vergoeding met name de evenredigheid van de aangemelde steun en de inachtneming van de maximale steunintensiteit kunnen beïnvloeden.

3.2.2. *Subsidiabiliteit van "voorzieningen" als investeringskosten*

(33) De Commissie merkte op dat de aangemelde subsidiabele kosten een post "voorziening" omvatten (beschreven als "onverwachte overschrijding") ten belope van ten minste [60-85] miljoen GBP ([72-102] miljoen EUR ([14])). Zij betwijfelde of "voorzieningen" in aanmerking komen voor regionale investeringssteun.

3.2.3. *Gebrek aan stimulerend effect van de aangemelde maatregel inzake regionale investeringssteun*

(34) De Commissie betwijfelde of de aangemelde regionale steun een stimulerend effect had, d.w.z. of de steun nodig was om investering door JLR in Nitra aan te trekken. Zij was er niet van overtuigd dat de ingediende documentatie van het proces ter voorbereiding van het locatiebesluit van JLR aantoonde dat Mexico een geloofwaardig alternatief scenario was geweest toen dat besluit werd genomen. De Commissie nam met name nota van verwijzingen naar plannen van JLR om op verschillende locaties twee fabrieken te bouwen in documenten die betrekking hebben op de externe vergadering van de leden van de raad van bestuur van januari 2015, en op verschillen in het detailniveau van de beoordeling van de Europese locaties in vergelijking met Mexico. Ook leek er in het alternatief Mexico een aanzienlijke vertraging op te treden. De Commissie was van mening dat de werkelijke contrafeitelijke locatie waarmee Nitra concurreerde voor de locatie van de nieuwe JLR-fabriek, niet de Mexicaanse locatie maar mogelijk Jawor in Polen kan zijn geweest. Nog een element waardoor het stimulerende effect van de steun in twijfel werd getrokken, was het bestaan van een grote kloof in de netto contante waarde (NCW) tussen Mexico en Nitra, die door de aangemelde regionale steun slechts ten dele wordt gecompenseerd. Daarom kon de Commissie niet uitsluiten dat de strategische overwegingen van JLR om Nitra boven Mexico te verkiezen van doorslaggevend belang waren geweest voor de keuze van Nitra, met andere woorden dat de investering in Nitra ook zou zijn uitgevoerd zonder de 125 miljoen EUR, in actuele waarde, aan aangemelde steun, of althans met een lager bedrag. De strategische overwegingen van JLR waren a) afstand tot het hoofdkantoor van JLR; b) vertragingen bij de timing; c) risico's van natuurrampen in Mexico als gevolg van vulkanische activiteit; d) politieke instabiliteit, doeltreffendheid van de overheid en corruptierisico's; e) overwegingen van brand equity, en f) investeringen in de Unie ter afdekking van de mogelijkheid dat het Verenigd Koninkrijk zich uit de Unie terugtrekt.

3.2.4. *Gebrek aan evenredigheid*

(35) Aangezien de aangemelde steun net onder het maximale steunbedrag ligt dat kan worden toegekend voor een investering van de opgegeven omvang in Nitra in het kader van de huidige regionalesteunkaart van Slowakije ("aangepast steunbedrag"), had de Commissie twijfels over de vraag of het totale steunbedrag nog steeds evenredig zou zijn, indien JLR daadwerkelijk voordeel had genoten van de mogelijke aanvullende steunelementen. Bovendien vroeg de Commissie zich af of de evenredigheidsdrempel van 413 miljoen EUR, namelijk de door JLR berekende levensvatbaarheidskloof tussen Mexico en Slowakije, ten belope van een van de twee in de richtsnoeren vastgelegde evenredigheidsdrempels ([15]), niet "*al op een veel lager niveau kon worden bereikt*".

([13]) PB C 209 van 23.7.2013, blz. 1.
([14]) In het kader van dit besluit werd een wisselkoers van GBP:EUR van 1:1,2 toegepast, aangezien dit de voor JLR gebruikte koers voor langetermijnbedrijfsplanning was.
([15]) De andere is het bijgestelde maximum voor regionale steun.

3.2.5. *Duidelijke negatieve effecten — anticohesie-effect*

(36) De Commissie betwijfelde of het alternatief Mexico geloofwaardig was en of de alternatieve locatie in werkelijkheid niet Jawor in Polen was. Uit interne bedrijfsberekeningen is gebleken dat de investering rendabeler zou zijn geweest in Jawor, waar dezelfde maximale intensiteit voor regionale steun wordt gehanteerd als in Nitra, namelijk 25 %. Daarom nam de Commissie het voorlopige standpunt in dat, als het alternatief Mexico niet geloofwaardig zou blijken te zijn, en als het echte nulscenario voor Nitra Jawor zou zijn, niet kan worden uitgesloten dat het door Slowakije aan JLR verleende steunpakket een duidelijk negatief effect heeft in de zin van punt 121 van de richtsnoeren.

3.2.6. *Duidelijke negatieve effecten voor het handelsverkeer — maximale steunintensiteit overschreden*

(37) De aangemelde regionale steun in de actuele waarde resulteert in een steunintensiteit die op het eerste gezicht lager is dan de maximaal toegestane steunintensiteit voor een investering van de opgegeven omvang in de regio Nitra. Elk aanvullend steunelement in de vorm van infrastructurele ontwikkeling, waaronder de overdracht van grond onder de marktwaarde en/of vrijstelling van de ALF-vergoeding, zou echter het totale steunbedrag boven het toegestane niveau van steunintensiteit doen stijgen en dus een duidelijk negatief effect op het handelsverkeer opleveren overeenkomstig punt 119 van de richtsnoeren. Aangezien de Commissie aanvullende steunelementen niet kon uitsluiten, uitte zij twijfels over de vraag of de totale steunmaatregel niet tot een duidelijk negatief effect op het handelsverkeer heeft geleid.

4. OPMERKINGEN VAN SLOWAKIJE

4.1. Opmerkingen van Slowakije over mogelijke aanvullende, niet-aangemelde steun

4.1.1. *Mogelijke steun in de vorm van infrastructurele ontwikkeling, onder meer door overdracht van grond in het NSP onder de marktwaarde*

(38) De Slowaakse autoriteiten zijn van mening dat het NSP om verschillende redenen geen specifieke infrastructuur voor JLR vormt. Zij voeren aan dat de grond die het NSP vormt, lang voordat JLR op zoek ging naar een locatie, voor industrieel gebruik was aangewezen en dat de Slowaakse autoriteiten de greenfieldgrond van het NSP ook aan andere investeerders hadden aangeboden. Bovendien voeren de Slowaakse autoriteiten aan dat JLR geen eigenaar is van het NSP, geen exclusieve licentie of concessie heeft over het NSP en dat JLR geen feitelijke uitsluitende zeggenschap heeft over het NSP. Zij stellen voorts dat het bestaan van het NSP als industriegebied met bestaande industriële ontwikkeling in feite een factor was in de keuze van JLR voor vestiging in Nitra, niet andersom, en dat de aanpak van de Slowaakse autoriteiten bij de ontwikkeling van het NSP standaardpraktijk is die door Slowakije en andere lidstaten wordt toegepast om verspilling van overheidsgeld te voorkomen en tegelijkertijd de regionale ontwikkeling te maximaliseren.

(39) De Slowaakse autoriteiten hebben de historische ontwikkeling van het NSP verduidelijkt. De term "strategisch park" en in verband daarmee "Nitra Strategic Park" is ingevoerd in de wet inzake aanzienlijke investeringen in 1999. Het NSP beslaat een gebied van 704 hectare waar de Slowaakse autoriteiten onteigeningsbevoegd zijn om het strategische park te realiseren dat grenst aan het bestaande industriepark Nitra Noord ([16]). De twee parken samen vormen het geïntegreerde industriegebied Nitra Noord. Het NSP strekt zich uit over vijf gemeenten, namelijk Nitra en Luzianky met daarnaast kleine delen op het grondgebied van Cakajovce, Zbehy en Jelsovce.

(40) De behoefte aan de ontwikkeling van industriegrond in de regio Nitra is voor het eerst vastgesteld in het bestemmingsplan van de regio Nitra van 1998 ([17]). De gemeenten Nitra en Luzianky werden aangewezen als toekomstige industriecentra.

(41) Met het oog op de bevordering van de industriële ontwikkeling heeft de Slowaakse regering onderkend dat zij een manier moest vinden om het probleem van de versnipperde eigendom van grond aan te pakken, dat een belemmering vormde voor het aantrekken van grote investeringsprojecten. Grond in Slowakije is sterk gefragmenteerd als gevolg van het historische erfrecht, waarin kinderen een gelijk aandeel van de grond van hun ouders erfden. Dit heeft geleid tot kleine, gefragmenteerde percelen met een groot aantal mede-eigenaren. Daarom heeft Slowakije in 1999 de "wet inzake aanzienlijke investeringen" ingevoerd, die van toepassing is op de procedure voor de afgifte van certificaten van aanzienlijke investeringen, om het gemakkelijker te maken grond te verwerven voor de uitvoering van grote investeringsprojecten.

([16]) In punt 13 van het inleidingsbesluit is vermeld dat het NSP naast een reeds bestaand industriepark van 29,7 hectare is gelegen. Deze informatie lijkt niet correct te zijn, aangezien het bedrijvenpark Nitra Noord aanzienlijk groter is. Op de geannoteerde kaart van bijlage 7 bij de investeringsovereenkomst is binnen het NSP een oppervlakte van 27 hectare gekleurd als "industriepark". Dit valt niet samen met het bedrijvenpark Nitra Noord.

([17]) Bestemmingsplan 1998 regio Nitra nr. 188 van 28 april 1998.

(42) De behoefte aan de ontwikkeling van industriegrond werd in 2003 verder bevestigd toen de gemeente Nitra werd opgenomen op een lijst van locaties die werden aanbevolen in de "studie naar de locatie van industrieparken in geselecteerde gebieden van de Slowaakse Republiek", erkend door Regeringsbesluit nr. 690 van 16 juli 2003. Het betrof een oppervlakte van 231 hectare. In 2004 heeft de regio Nitra het gebied gereserveerd voor de herbestemming van landbouwgrond voor industrieel gebruik. Geografisch gezien omvatte het gebied het industriepark Nitra Noord in het zuiden en besloeg het het zuidelijke gebied en het merendeel van het JLR-terrein. In 2004 zijn met Regeringsresolutie 88/2004 financiële maatregelen ten uitvoer gelegd voor de regionale ontwikkeling van Nitra en verschillende andere steden in heel Slowakije om de technische infrastructuur te kunnen opzetten die vereist is om investeringen aan te trekken. In 2006 heeft de gemeente Luzianky haar bestemmingsplan 2006 vastgesteld waarin een gebied van 106 hectare is gereserveerd om bij het industriegebied Nitra Noord te worden gevoegd.

(43) In 2007 hebben zich de eerste ondernemingen in het industriepark Nitra Noord gevestigd. Eén van de ankerinvesteerders in het industriepark was Sony, later Foxconn. In 2011 werd een zoneringsbesluit genomen om de snelweg R1 op het industriegebied aan te sluiten.

(44) In het bestemmingsplan van de regio Nitra in 2012 werd bevestigd dat het industriegebied Nitra Noord is "aangewezen als geschikte locatie voor een industriepark of industriële productie-eenheden. Dit gebied [was] niet volledig ingericht en [had] potentieel voor ontwikkeling." De Slowaakse regering erkende dat er meer moest worden gedaan ten aanzien van de belemmering voor investeringen als gevolg van versnipperde grondeigendom. Daarom is de wet inzake aanzienlijke investeringen in 2013 gewijzigd. De nieuwe bepalingen maken het mogelijk een aanzienlijke investering te versnellen door een flexibeler proces van afgifte van een certificaat van aanzienlijke investering op te zetten en minder bureaucratische eisen aan het proces te stellen.

(45) In 2014 heeft de gemeente Luzianky, als gevolg van mogelijke belangstelling van een industriële investeerder, haar bestemmingsplan van 2006 gewijzigd om een gedetailleerde geplande ontwikkeling van haar gedeelte van het industriegebied ter grootte van 158 hectare te vergemakkelijken. De investeerder besloot uiteindelijk elders te investeren. In het bestemmingsplan van Luzianky uit 2014 zijn gedetailleerde plannen neergelegd voor infrastructurele ontwikkelingen om het gebied voor te bereiden voor industrieel gebruik. Een van de basisbeginselen van het voorgestelde concept van stedelijke ontwikkeling hield in de voorgestelde ontwikkelingsgebieden functioneel en ruimtelijk te koppelen met het grondgebied van het industriepark Nitra. In het bestemmingsplan werd uitdrukkelijk gewezen op de beperkingen en behoeften van het terrein, zoals transportverbindingen, zones ter bescherming van spoorbanen, de bio-corridor rivier Nitra, een oplossing voor het hoge grondwaterniveau, de noodzaak om opslagreservoirs en pompstations aan te leggen, en de noodzaak om de drinkwatervoorziening, een openbaar rioolsysteem, bescherming tegen hemelwater, aanwezigheid van drukleidingen, aansluiting op telecomnetwerk, veilig te stellen.

(46) Op 27 mei 2015 heeft de Slowaakse regering een nieuw wetsinitiatief gelanceerd om de voorwaarden te scheppen voor de oprichting van zogenoemde strategische industrie- en technologieparken door een onderneming die voor 100 % eigendom is van de staat en verantwoordelijk is voor de voorbereiding van het terrein, waaronder de aanleg van de benodigde infrastructuur. Dit initiatief heeft geleid tot wijziging 154/2015 van 30 juni 2015 van de wet inzake aanzienlijke investeringen. Tegelijkertijd is een wijziging van Verordening nr. 58 ([18]) voorgesteld als bedoeld in punt 10 van het inleidingsbesluit. Op 8 juli 2015 ([19]) heeft de Slowaakse regering een certificaat van aanzienlijke investeringen afgegeven voor de aanleg van het NSP.

(47) Aangezien de Slowaakse autoriteiten industriële bestemmingsplannen hadden vastgesteld, een strategie voor industriële ontwikkeling hadden die al gedeeltelijk was uitgevoerd via het industriepark Nitra Noord, gedetailleerde fysieke plannen hadden ontwikkeld voor de ontwikkeling van de rest van het gebied en andere investeerders greenfieldmogelijkheden hadden geboden, zijn zij van mening dat niet kan worden gesteld dat het NSP wordt ontwikkeld voor JLR als vooraf vastgestelde onderneming. Bovendien benadrukten de Slowaakse autoriteiten dat elke stap van de historische ontwikkeling die tot de ontwikkeling van het NSP leidde, al was genomen voordat JLR besloot haar fabriek daar te vestigen, en lang voordat JLR zich contractueel erop vastlegde zich in Nitra te vestigen.

(48) De Slowaakse autoriteiten verwezen naar verschillende documenten van JLR waaruit blijkt dat de reeds bestaande plannen voor de ontwikkeling van het NSP in combinatie met het reeds feitelijk bestaande industriepark met aangrenzend een uitbreidingsgebied bestemd voor industrieel gebruik, positief werden meegewogen in de lokalisatiebeoordeling van JLR. Op 27 april 2015 bijvoorbeeld stond Nitra op de derde plaats, maar een van de positieve factoren was dat het een "locatie op een gevestigd industriepark" betrof.

(49) Verder lichtten de Slowaakse autoriteiten toe dat het JLR-terrein en de bijbehorende werkzaamheden niet op de specifieke behoeften van JLR waren toegesneden.

([18]) Verordening nr. 58 van de regering van de Slowaakse Republiek van 13 maart 2013 inzake de vergoedingen voor het onteigenen en zonder toestemming in gebruik nemen van landbouwgrond.

([19]) Regeringsbesluit 401/2015 van 8 juli 2015.

(50) De verwijzing naar de toezichthoudende rechten in de investeringsovereenkomst die op 11 december 2015 door Slowakije en JLR is ondertekend ("investeringsovereenkomst"), heeft alleen betrekking op de voltooiing van de bodemsaneringswerkzaamheden. MHI moet bepaalde werkzaamheden voltooien om ervoor te zorgen dat de grond voldoet aan de standaard die tussen MHI en JLR is overeengekomen en waarop de verkoopprijs was gebaseerd. Volgens de Slowaakse autoriteiten werden deze toezichthoudende rechten veeleer bepaald door standaardoverwegingen van projectbeheer dan bedrijfsspecifieke ontwikkelingsspecificaties. MHI is niet verplicht rekening te houden met eventuele terugkoppeling van JLR. MHI is slechts verplicht om terugkoppeling te vragen over ontwerptekeningen en specificaties met betrekking tot de bodemsaneringswerkzaamheden voor het JLR-terrein. Er is geen controle achteraf van de uitvoering van de werken.

(51) De Slowaakse autoriteiten hebben verder de aard van de infrastructuurwerkzaamheden met betrekking tot het NSP verduidelijkt. Zoals in eerdere projecten met betrekking tot de openbare ontwikkeling van industrieparken zijn deze werkzaamheden bedoeld om aan alle in het park gevestigde bedrijven infrastructuurdiensten te leveren, waaronder toegang tot openbare nutsvoorzieningen en weg- en spoorverbindingen. De infrastructuurwerkzaamheden omvatten de volgende elementen:

a) de voorbereidende bodemsaneringswerkzaamheden ter waarde van 221 miljoen EUR beperken zich tot de standaardwerkzaamheden voor ontwikkeling die nodig zijn om het openbare terrein te benutten. Alle werken die verder gaan dan de standaardontwikkeling, worden betaald door JLR en zijn in de investeringsovereenkomst opgenomen. Ze bevatten elementen zoals binnenwegen of extra funderingen die nodig zijn om belasting van bouwstructuren specifiek van JLR te aanvaarden;

b) de infrastructuurwerkzaamheden in verband met openbare nutsvoorzieningen ter waarde van 11,28 miljoen EUR zijn bedoeld om ervoor te zorgen dat de industrieterreinen in het park zijn aangesloten op nutsvoorzieningen. De openbare nutsvoorzieningen lopen tot aan de toegangspunten van het terrein dan wel de terreinen. De nutsgerelateerde infrastructuur binnen de grenzen van het JLR-terrein wordt door JLR betaald. Daarnaast betaalt JLR een marktprijs voor toegang tot nutsvoorzieningen. Voor het NSP zijn dezelfde regels van toepassing als voor de uitgebreide gemeentelijke gebieden. JLR betaalt alle aansluitkosten en distributiekosten met betrekking tot het JLR-terrein die normaliter verschuldigd zijn, in overeenstemming met de door het regelgevend bureau voor de netwerkindustrie ([20]) gereguleerde vergoedingen. Aan JLR is geen enkele vrijstelling verleend;

c) wegeninfrastructuur ter waarde van 185,9 miljoen EUR, met inbegrip van verbindingswegen voor snelwegen, lokale openbare wegen, wegennet en openbare parkeergelegenheid in het hele park, brandweerpost, politiebureau en faciliteit voor wegenonderhoud. De wegeninfrastructuur dient voor alle ondernemingen in het industriegebied Nitra Noord, bestaande uit het NSP en het industriepark Nitra Noord, alsook de uitgebreide regio. Geen enkele weg is bestemd voor exclusief gebruik door JLR of is aangelegd volgens de specificaties van JLR. De wegwerkzaamheden gaan niet verder dan standaardontwikkeling;

d) de geografische kenmerken van de zone maakten een waterkerings- en waterbeheersysteem ter waarde van 25 miljoen EUR noodzakelijk;

e) de multimodaalvervoersterminal Luzianky ter waarde van 51,85 miljoen EUR die door de Slowaakse spoorwegen wordt aangelegd, beheerd en gefinancierd uit middelen die afkomstig zijn uit hun commerciële activiteiten die afzonderlijk van hun met publieke middelen gefinancierde niet-economische activiteiten worden verantwoord. De multimodaalvervoersterminal Luzianky bestaat uit drie functionele delen: a) het opslaggebied voor voltooide voertuigen dat aan de ene zijde in verbinding staat met de fabriek van JLR en aan de andere zijde rechtstreeks met de uitgaande distributie per spoor. Het leasen van opslagruimte moet de belangrijkste dienst vormen. JLR wenst contractuele exclusiviteit met betrekking tot het opslaggebied; b) de faciliteit voor uitgaande distributie per spoor dient om voltooide producten op treinstellen te laden. Dat deel van de terminal is niet contractueel voorbehouden aan JLR, en c) de containeroverslagplaats. De werkzaamheden aan de containeroverslagplaats zijn nog niet begonnen, aangezien de Slowaakse spoorwegen nog bezig zijn de potentiële vraag en de winstgevendheid van de investering te analyseren. De overslagplaats zou tegen marktvoorwaarden voor elke gebruiker beschikbaar zijn. De Slowaakse spoorwegen onderhandelen met JLR over toegangstarieven, oftewel gebruiksvergoedingen, waarmee de Slowaakse spoorwegen rendement op het geïnvesteerde kapitaal kunnen behalen en de variabele kosten kunnen dekken. De gebruiksvergoedingen worden berekend over een periode van dertig jaar op commerciële basis, aan de hand van de NCW-methode, en omvatten alle daarmee samenhangende investeringskosten, bedrijfskosten en kosten voor vernieuwingsinvesteringen. De vergoedingen zijn marktgericht en moeten een passend rendement op de investering waarborgen, namelijk een intern rendement van […] en een NCW van […] miljoen EUR.

([20]) Úrad pre reguláciu sieťových odvetví.

(52) Verder hebben de Slowaakse autoriteiten verduidelijkt welk aandeel van het NSP door JLR zal worden ingenomen:

a) de Slowaakse autoriteiten hebben in de eerste plaats toegelicht dat JLR na het inleidingsbesluit afstand heeft gedaan van een aantal van zijn rechten. Op grond van clausule 4.10 van de investeringsovereenkomst was MHI verplicht JLR de optie te bieden om het zuidelijke gebied binnen twaalf maanden nadat de koopovereenkomst van het JLR-terrein was getekend, geheel of gedeeltelijk te kopen. Op 29 juni 2017, voordat de koopovereenkomst van het JLR-terrein op 12 december 2017 werd getekend, heeft JLR afstand gedaan van die optie op het zuidelijke gebied. De Slowaakse autoriteiten hebben de Commissie meegedeeld dat het hele zuidelijke gebied zal worden gekocht door andere ondernemingen, bijvoorbeeld Gestamp en Prologis;

b) artikel 4, lid 9, van de investeringsovereenkomst geeft JLR het voorkeursrecht op het geheel of gedeeltelijk kopen van het noordelijke gebied, geldig gedurende twintig jaar vanaf de datum van ondertekening van de koopovereenkomst van het JLR-terrein. Op 25 augustus 2017 heeft JLR afstand gedaan van dat recht ten aanzien van ruim 40,1 hectare van de totale oppervlakte van 69 hectare van het noordelijke gebied. Als JLR grond wil verwerven, moet het dit doen op de datum van aankoop van de grond en tegen de marktprijs, vast te stellen door onafhankelijke deskundigen;

c) met betrekking tot de clausule in artikel 4, lid 2, onder b), ii), van de investeringsovereenkomst, op grond waarvan Slowakije, op schriftelijk verzoek van JLR binnen tien jaar na de ondertekening van de overeenkomst voor de aankoop door JLR toezegt dat "Strategic Park wordt uitgebreid met het uitbreidingsgebied", lichten de Slowaakse autoriteiten toe dat die clausule slechts een uiting is van een politieke belofte van Slowakije om de grond te verwerven en JLR de optie te bieden dat stuk grond op enig moment in de toekomst te kopen, op voorwaarden, waaronder de prijs, waarover nog moet worden onderhandeld.

(53) De Slowaakse autoriteiten zijn van mening dat geen van de rechten die voortvloeien uit de investeringsovereenkomst ten aanzien van het zuidelijke gebied, het noordelijke gebied of het uitbreidingsgebied de zeggenschap over de grond overdragen aan JLR. Het JLR-terrein heeft dan ook een oppervlakte van slechts 185 hectare, wat overeenkomt met 26 % van de totale oppervlakte van het NSP of 55 % van de commercieel exploiteerbare oppervlakte, aangezien 366 hectare van het NSP "technische grond" is bestemd voor algemene infrastructuur.

(54) Zoals toegelicht door de Slowaakse autoriteiten, is de door JLR voor de aankoop van het JLR-terrein te betalen prijs vastgesteld op basis van onafhankelijke taxaties door drie deskundigen, namelijk […], […] en CB Richard Ellis. Deze deskundigen hebben de marktprijs geraamd overeenkomstig de mededeling van de Commissie betreffende staatssteunelementen bij de verkoop van gronden en gebouwen door openbare instanties ([21]), die ten tijde van de taxaties het relevante richtsnoer van de Commissie vormde. De Slowaakse autoriteiten hebben verder verduidelijkt dat het verslag van CB Richard Ellis dat tijdens de kennisgevingsprocedure bij de Commissie is ingediend, ten onrechte is ingediend, omdat het geen taxatieverslag van het terrein maar een afzonderlijk marktonderzoeksverslag vormt.

(55) Alle taxaties zijn uitgevoerd onder de aanname dat de grond in bouwrijpe staat wordt verkocht, dat wil zeggen gesaneerd en bestemd voor industrieel gebruik. Hieruit concluderen de Slowaakse autoriteiten dat de waarde van de saneringswerkzaamheden in de ramingen van de marktprijs is meegenomen. De uiteindelijke aankoopprijs van 15,83 EUR per vierkante meter werd vastgesteld als het gemiddelde van de drie afzonderlijke taxaties van respectievelijk 15 EUR, 15,5 EUR en 17 EUR per vierkante meter. Op grond van de investeringsovereenkomst moet JLR afzonderlijk betalen voor op maat gemaakte werken die verder gaan dan de standaardspecificaties voor bouwrijpe grond.

4.1.2. *Mogelijke steun in de vorm van vrijstelling van een vergoeding, de ALF-vergoeding, die is verschuldigd wanneer landbouwgrond wordt omgezet in industriegrond*

(56) De Slowaakse autoriteiten lichtten toe dat vrijstelling H een vrijstelling van de ALF-vergoeding is die van toepassing is op grond die is aangekocht door ondernemingen die volledig eigendom van de staat zijn, in dit geval MHI, om een industriepark te ontwikkelen dat wordt erkend als "aanzienlijke investering". Daarom is vrijstelling H uitsluitend van toepassing op de ontwikkeling van overheidsgrond door de overheid. Doel van de vrijstelling is de administratieve last van financiële overdrachten binnen de staat weg te nemen. Zonder de vrijstelling zou MHI de ALF-vergoeding verschuldigd zijn als eigenaar en ontwikkelaar van grond in het NSP zodra het terrein werd omgezet in industriegrond. Als eigenaar en ontwikkelaar van het terrein was het de taak van MHI om infrastructuur te installeren en de grond te herinrichten om deze bouwrijp te maken en vervolgens te verkopen aan investeerders, waaronder JLR. JLR, dat, zoals overeengekomen in de investeringsovereenkomst, de grond pas zou verwerven, nadat deze zou zijn omgezet in industriegrond, was geen vergoeding verschuldigd. De Slowaakse autoriteiten lichtten toe dat de verwijzing in een intern document van JLR waarin wordt gesuggereerd dat JLR baat zou hebben bij een vrijstelling van de ALF-vergoeding, gebaseerd was op de foutieve interpretatie van de auteur van dat document dat de vergoeding verschuldigd was door JLR. Ook deelden de autoriteiten de Commissie mee dat het totale bedrag aan vergoedingen voor de omzetting van alle landbouwgrond in het gebied van het toekomstige NSP in grond voor industrieel gebruik dat zonder vrijstelling H verschuldigd was geweest, ongeveer 30 miljoen EUR zou hebben bedragen. Hiervan zou slechts ongeveer 8 miljoen EUR betrekking hebben gehad op het JLR-terrein.

([21]) PB C 209 van 10.7.1997, blz. 3.

4.2. **Opmerkingen van Slowakije over de verenigbaarheid van de aangemelde steun**

4.2.1. *Subsidiabiliteit van "voorzieningen" als investeringskosten*

(57) De Slowaakse autoriteiten hebben de in aanmerking komende kosten bevestigd zoals vermeld in tabel 1 van het inleidingsbesluit. De aangegeven voorgestelde in aanmerking komende investeringskosten bedroegen 1 406 620 591 EUR in nominale waarde, gelijk aan 1 369 295 298 in actuele waarde. De presentatie in de JLR-documentatie van 18 november 2015 waarin werd verwezen naar voorzieningen, diende voor financiële analyse. Er was geen sprake van voorzieningen buiten de in aanmerking komende kostenposten zoals vermeld in tabel 1 van het inleidingsbesluit. Deze in aanmerking komende kostenposten vormden een afspiegeling van de kosten die waren voorzien ten tijde van de steunaanvraag, en omvatten een voorziening voor elk van de in aanmerking komende kostenposten, in het kader van een voorzichtige kostenraming. De Slowaakse autoriteiten beschouwen derhalve het volledige bedrag van 1 406 620 591 EUR in nominale waarde als subsidiabel.

4.2.2. *Gebrek aan stimulerend effect van de aangemelde maatregel inzake regionale investeringssteun*

(58) Slowakije is van mening dat het een passende controle van de geloofwaardigheid van het nulscenario heeft verricht en dat de twijfel van de Commissie ongegrond is, omdat Mexico een geloofwaardige alternatieve locatie was voor de fabriek in de Unie. Volgens Slowakije was Mexico in het voorjaar van 2015 nog steeds een mogelijke locatie voor de geplande investering en werd het niet beschouwd als locatie voor een aanvullende, parallelle investering. De door Slowakije verleende staatssteun was derhalve noodzakelijk om de investering van JLR naar Slowakije te halen.

(59) Slowakije benadrukt dat Mexico een geloofwaardige alternatieve locatie was om drie redenen:

a) ten tijde van het door JLR voorbereiden van het locatiebesluit waren veel autofabrikanten, waaronder premium OEM's, reeds in Mexico actief of bezig met investeringen. Nadat JLR het besluit over de locatie had genomen, zijn verschillende autofabrikanten begonnen met investeringen in Mexico. In het bijzonder hebben zowel VW als Audi fabrieken in Puebla, waardoor het voor de hand ligt dat zij met dezelfde kwalitatieve risico's zijn geconfronteerd als JLR. Deze risico's hebben geen invloed gehad op het besluit van VW/Audi om zich in Puebla te vestigen;

b) door JLR zijn tal van recente documenten uit diverse bronnen ter beschikking gesteld waaruit blijkt dat Mexico zorgvuldig is overwogen en dat er een volledige financiële analyse is uitgevoerd met een vergelijking tussen Mexico en Slowakije. Mexico was eind januari 2015 al aangemerkt als de meest veelbelovende locatie in Noord-Amerika in de haalbaarheidsstudie in het kader van project Oak. Na een uitgebreid onderzoek waarbij verschillende locaties in Mexico werden vergeleken, werd bij de vergadering van de strategieraad van 27 april 2015 Puebla als beste alternatief buiten de Unie gekozen vanwege de nabijheid van havens, de gunstige tarieven, de gevestigde leveranciersbasis en de arbeidsmarktvoordelen. Aangezien het Europese selectieproces, de haalbaarheidsstudie van het project Darwin, achterliep, waren sommige bijeenkomsten en documenten gericht op de resultaten van Darwin, waardoor er minder gedetailleerde informatie over Mexico in valt aan te treffen. Wat de presentatie van 10 juli 2015 betreft, merkte Slowakije op dat het feit dat minder dia's aan het Oak-alternatief waren gewijd, valt te verklaren door de context van de vergadering en de mate waarin de informatie over Mexico en Puebla al bij de aanwezigen bekend was. Als voorbereiding op de aanbeveling van juli voor de locatie van de bijeenkomst van het globaliseringsforum heeft JLR gedetailleerde financiële modellen doorgerekend waarin de kosten op de concurrerende locaties worden vergeleken. Deze financiële berekeningen zijn op identieke basis voor beide locaties uitgevoerd en gingen vergezeld van een kwalitatieve beoordeling van de voor- en nadelen ervan;

c) Mexico was het alternatief voor Slowakije dat werd gepresenteerd bij de daaropvolgende vergaderingen van het management en bestuur van JLR waar het besluit over de locatie werd genomen.

(60) Slowakije heeft verder bewijsmateriaal verstrekt, zoals de presentaties aan de raad van bestuur, de haalbaarheidsstudie die voor Mexico is uitgevoerd, de informatie die met de Mexicaanse autoriteiten is uitgewisseld, de bevindingen van het bezoek van het hogere management van juni 2015 aan de voorgedragen locaties in Puebla, waarbij de kwalitatieve strategische factoren verder werden onderzocht, en de presentatie *Counterfactual cost differential to CEE* (Contrafeitelijk kostenverschil met MOE) van 10 juni 2015.

(61) De Slowaakse autoriteiten stellen dat de twijfels van de Commissie berusten op onjuiste berichtgeving in de pers die duidelijk wordt tegengesproken door recente interne JLR-documenten van maart tot en met juli 2015. De Slowaakse autoriteiten hebben ruimschoots bewijs verstrekt dat Mexico in het voorjaar van 2015 nog steeds werd overwogen en niet was losgelaten ten gunste van een locatie in de Unie. Dat bewijsmateriaal is afkomstig van verschillende bronnen en verschillende niveaus van de JLR-organisatie, namelijk het hogere management van JLR, werkteams van JLR, externe adviseurs en Mexicaanse overheidsfunctionarissen. Van bijzonder belang zijn de documenten die zijn opgesteld als voorbereiding en follow-up van het bezoek aan Puebla in juni 2015 door een delegatie van JLR op directieniveau. Mexico werd pas in de wacht gezet toen JLR in de zomer van 2015 besloot om door te gaan met Nitra.

(62) De studie van Ernst & Young, getiteld "Project Oak — Golden Site Report Out" (Project Oak — verslag betreffende optimale locaties) dateert van 20 maart 2015. De studie is door JLR gebruikt in het kader van de beoordeling van de levensvatbaarheid van de voorgedragen locaties in Mexico. In de notulen van de vergadering van de raad voor internationale ontwikkeling van 30 maart 2015 staat vermeld: "Overeengekomen werd dat de huidige werkzaamheden ter beoordeling van alternatieve opties in Turkije en Mexico moeten worden voortgezet". In de actielijst en notulen van de vergadering van de strategieraad van 27 april 2015 staat vermeld: "Puebla, Mexico goedgekeurd als alternatief buiten de EU". Het overzicht van het filterproces in Mexico, zoals op 10 juli 2015 aan het globaliseringsforum gepresenteerd, bevestigt dit besluit met de volgende status die op 11 mei 2015 is gemeld: "[De Mexicaanse staten] H[…] en G[…] in de wacht gezet; Puebla meegenomen voor verder onderzoek (op basis van locaties H[…], A[…] en S[…])". H[…] werd "de voorkeursoptie vanwege de nabijheid van havens, de gevestigde leveranciersbasis en de arbeidsmarkt." Bij de vergadering van het globaliseringsforum van 15 mei 2015 zijn Slowakije en Polen voorgedragen onder project Darwin naast Mexico onder project Oak. Op 22 mei 2015 heeft JLR de formele reactie van de staat Puebla ontvangen met betrekking tot beschikbare stimulansen, seismische risico's, overeenkomsten ter inperking van VW en tijdpad. In het onderdeel Actuele stand van zaken van Darwin van de notulen en de actielijst van de raad voor internationale ontwikkeling van 1 juni 2015 staat vermeld: "De belangrijkste discussiepunten betroffen: […] toelichting over de voortgang van de besprekingen over Mexico en plannen voor nog een excursie ter beoordeling van Puebla." Uit de kasstroombeoordeling in de presentatie "Project Darwin — counter-factual cost differential to CEE" van 10 juni 2015 blijkt dat de analyse van JLR diende om benchmarks vast te stellen voor "MX tegenover PL" en "MX tegenover SK". De vergadering van de strategieraad van 15 juni 2015, waarin de nadruk lag op project Darwin, omvatte niettemin een actiepunt "excursie naar Mexico voor bespreken van verzoek om offerte voor locatie Puebla". In de week van 15 juni 2015 ging een team onder leiding van de directeur wereldwijde bedrijfsuitbreiding van JLR op excursie naar de staat Puebla, waarbij de locaties H[…] en A[…] werden bezocht. Op 25 juni 2015 bevestigde JLR schriftelijk aan de gouverneur van de staat Puebla dat H[…] was voorgedragen. In de aantekeningen die zijn opgesteld voor de vergadering van het globaliseringsforum op 10 juli 2015, zijn de bevindingen van het bezoek aan de locaties H […] en A[…] beknopt weergegeven. Zoals blijkt uit de notulen van deze vergadering van het globaliseringsforum, was het doel ervan "te beslissen welke van de locaties van het Darwin- en Oak-project de voorkeur genoot en het proces te bespreken met het oog op een contractueel bindende investeringsovereenkomst met als gestelde einddatum 30 september. De locaties die werden overwogen, waren gelegen in Nitra (Slowakije), Jawor (Polen) en Puebla (Mexico)." In de notulen staat verder: "Nitra (voorkeurslocatie uit het Darwin-proces) werd voorgesteld als qua kosten aanzienlijk in het nadeel vergeleken met Puebla (voorkeurslocatie uit het Oak-proces)." In de voor die vergadering voorbereide presentatie staat: "Na de niet-kwantificeerbare risicofactoren en de andere kwantificeerbare overwegingen in aanmerking te hebben genomen, ervan uitgaande dat de staatssteun van de EU wordt verwezenlijkt in de mate die wordt overwogen, zijn wij van mening dat dit voldoende is om het kostenvoordeel van Mexico te compenseren. Onze aanbeveling luidt dan ook om Puebla (MX) in de wacht te zetten." In de notulen van de vergadering van de raad van bestuur van JLR van 3 augustus 2015 staat: "Na een rigoureuze beoordeling van de terreinen is bij de vergadering van het globaliseringsforum van 10 juli overeengekomen dat moet worden doorgegaan met Nitra in Slowakije als aanbevolen locatie, onder voorbehoud van goedkeuring door de raad van bestuur." In de onderliggende presentatie aan de raad van bestuur van JLR werd een beschrijving gegeven van het "proces om één terrein van project Darwin en project Oak voor te dragen".

(63) De Slowaakse autoriteiten hebben toegelicht dat JLR geen officiële steunaanvraag bij de Mexicaanse autoriteiten heeft ingediend, omdat er in Mexico geen regeling voor staatssteun bestaat. JLR heeft echter van de overheid van Puebla gedetailleerde informatie ontvangen over wat men zou kunnen aanbieden, als JLR zou besluiten daar te investeren.

(64) De Slowaakse autoriteiten bevestigen dat de investering in Mexico niet werd beschouwd als een tweede investering in aanvulling op de fabriek in de Unie. Zij opperen dat de twijfels van de Commissie zijn gebaseerd op één, toegegeven, enigszins misleidend document van JLR en stellen dat dit document een verkeerd beeld geeft van de besprekingen van de extern gehouden vergadering van de leden van het uitvoerend comité van 21 januari 2015, dat wil zeggen zes maanden voor de beslissing over de locatie. Dat document van JLR werd hoe dan ook verdrongen door een aanzienlijke hoeveelheid bewijsmateriaal, dat in een later stadium werd overgelegd, waarin de twee locaties werden besproken als alternatieven. Verder lichten de autoriteiten toe dat de extra capaciteit die

het gevolg is van de nieuwe fabriek (300 000 voertuigen per jaar), reeds 50 % van de capaciteit van JLR bedraagt. Het zou onrealistisch zijn om aan te nemen dat JLR zou overwegen om tegelijkertijd, of zelfs op de korte/middellange termijn, in een tweede project van dezelfde schaal te investeren.

(65) De Slowaakse autoriteiten hebben toegelicht waarom het verslag en de presentatie van de extern gehouden vergadering van de leden van het uitvoerend comité van 21 januari 2015 betrekking hebben op de bouw van twee fabrieken. Volgens Slowakije is JLR altijd van plan geweest met 150 000 voertuigen per jaar in de nieuwe fabriek te beginnen, d.w.z. fase 1 van fabriek 1, en de productie op te voeren naar 300 000 voertuigen in [2020-2025], d.w.z. fase 2 van fabriek 1. Ten tijde van de vergadering in januari 2015 was er echter zo'n sterke toename in de vraag naar voertuigen van JLR dat de leden van het uitvoerend comité gedurende korte tijd ook overwogen om bij voldoende vraag binnen vijf tot tien jaar na de voltooiing van de werkzaamheden op de eerste locatie een tweede fabriek op een andere locatie te bouwen. Op die toekomstige locatie werd in de vergadering niet verder ingegaan, omdat die beslissing ver in de toekomst lag. De Slowaakse autoriteiten merkten op dat de verklaring in de notulen van de extern gehouden vergadering, die erop leek te wijzen dat JLR twee fabrieken nodig zal hebben om aan de verwachte vraag te voldoen, voortkwam uit ofwel de verwarring van de twee fasen van fabriek 1 ofwel de notulen waarin te veel de nadruk lag op de beperkte discussie over een potentiële tweede fabriek op enig moment in de verre toekomst.

(66) De Slowaakse autoriteiten benadrukken dat uit de interne documenten van JLR consequent de wens naar voren komt om in één locatie te investeren. In de notulen van de vergadering van het globaliseringsforum van 10 juli 2015 is vermeld dat de locatie Nitra boven Mexico was gekozen en dat de twee locaties met elkaar waren vergeleken als alternatief. JLR overwoog slechts op één locatie te produceren: "Wij zijn gereed om één land van het Darwin- en het Oak-project voor te dragen."

(67) Strategische redenen speelden een belangrijke rol in het besluit, maar de steun was nog steeds nodig om het besluit over de locatie in de richting van Slowakije te doen uitvallen. De Slowaakse autoriteiten voeren aan dat het onjuist is om te beweren dat de verleende staatssteun slechts een "onbeduidend" deel van de netto contante waarde dekt, na het oordeel van de Commissie in het inleidingsbesluit dat de nominale steun 47 % van de NCW-kloof bedroeg ([22]). In de interne documenten van JLR wordt uitdrukkelijk vermeld dat bij de beslissing over de locatie veel factoren in aanmerking zijn genomen, waarbij de toekenning van de staatssteun een kritische factor vormde. In de notulen van de vergadering van de raad van bestuur van Tata van 18 september 2015 wordt in dit verband gemeld dat "rekening houdend met elementen van kwaliteit en risico de totale herziene staatssteun van [150-200] miljoen GBP ([23]) in contanten voldoende was om de voorkeur te geven aan Nitra boven Mexico". Evenzo was de beslissing van JLR van november 2015 om Nitra als de locatie van de fabriek te bevestigen gebaseerd op de "voorwaarde dat het volledige bedrag aan staatssteun wordt ontvangen". Bijgevolg drong JLR erop aan dat in de investeringsovereenkomst werd vastgelegd dat de investeringsverplichtingen van JLR uitsluitend golden als 100 % van de regionale steun werd toegekend.

(68) Voorts wees Slowakije erop dat het risico van vertraging bij de uitvoering in Mexico bij de financiële vergelijking uitdrukkelijk in aanmerking is genomen en daarom naar behoren is overwogen. Slowakije verwees naar de presentatie van het globaliseringsforum op 10 juli 2015 met de woorden: "langer tijdpad voor taak 1 verwacht in Mexico […] 6-9 maanden zoals hierboven toegelicht".

4.2.3. *Gebrek aan evenredigheid*

(69) De Slowaakse autoriteiten voeren aan dat aan JLR geen aanvullende steunelementen zijn toegekend en dat de steun derhalve evenredig is.

4.2.4. *Duidelijke negatieve effecten — anticohesie-effect*

(70) De Slowaakse autoriteiten benadrukten dat de Slowaakse steun geen anticohesie-effect heeft ten nadele van Polen en brachten in herinnering dat "het globaliseringsforum op 10 juli heeft vastgesteld dat Jawor (Polen) geen levensvatbare locatie was vanwege ernstige zorgen over de kenmerken van de locatie en de opleverbaarheid. De onderneming moest daarom kiezen tussen Nitra (Slowakije) en Puebla (Mexico). De onderneming selecteerde Slowakije als voorkeurslocatie en gaf toestemming voor een grondige haalbaarheidsstudie. Mexico werd in de wacht gezet." Jawor werd als alternatief voor Nitra verworpen toen op 10 juli 2015 een besluit werd genomen over de definitieve aanbeveling voor de locatie, die begin augustus 2015 door de raad van bestuur moest worden geratificeerd. De raden van bestuur van JLR en Tata Motors hebben op hun vergaderingen van respectievelijk 3 en 7 augustus 2015 Jawor niet als alternatief voor Nitra overwogen.

([22]) Op basis van de cijfers zoals door de Commissie gebruikt in voetnoot 55 van het inleidingsbesluit.
([23]) Dit komt overeen met in aanmerking komende investeringskosten van [1 700-2 100] miljoen GBP.

4.2.5. *Duidelijke negatieve effecten voor het handelsverkeer — maximale steunintensiteit overschreden*

(71) Aangezien de Slowaakse autoriteiten van mening zijn dat er naast de aangemelde steun geen steun is verleend, verwerpen zij de twijfel van de Commissie dat de maximaal toegestane steunintensiteit wordt overschreden en dat de steun derhalve een duidelijk negatief effect op het handelsverkeer kan hebben.

5. **OPMERKINGEN VAN JLR**

5.1. **Inleiding**

(72) JLR steunt de opmerkingen van de Slowaakse autoriteiten van 20 juli 2017 en werkt enkele specifieke punten uit.

5.2. **Opmerkingen van JLR over mogelijke aanvullende, niet-aangemelde steun**

(73) JLR is van mening dat de Slowaakse inspanningen voor de ontwikkeling van het NSP noodzakelijk waren om de locatie levensvatbaar en aantrekkelijk voor investeringen te maken. JLR was zich terdege bewust van het feit dat het niet exclusief baat zou hebben van de infrastructuur, dat het normale toegangsrechten of belastingen zou betalen die gewoonlijk verschuldigd zijn, dat het een marktprijs zou betalen voor de grond die het zou verwerven, en dat het de kosten zou betalen voor de onderdelen van de locatie die niet standaard waren, maar waren afgestemd op de specifieke behoeften van de onderneming.

(74) JLR benadrukt dat het NSP en de ontwikkeling van de infrastructuur niet specifiek voor JLR zijn bestemd. Het feit dat de bestemmingsplannen en de wetgevingshandelingen dateren van de jaren 1990, bewijst dat de plannen niet uitsluitend zijn ontwikkeld naar aanleiding van de belangstelling van JLR. Het bestaan van het industriepark Nitra Noord en de beschikbaarheid van veel eerder vastgestelde plannen voor verdere ontwikkeling van het industriegebied waren integendeel factoren die het besluitvormingsproces van JLR ten gunste van Nitra beïnvloedden. Deze invloed is gedocumenteerd in interne besluitvormingsdocumenten van JLR waarin verwijzingen zijn aan te treffen zoals "gelegen in een op professionele wijze ontwikkeld industriepark" ([24]), "beste verzekering dankzij infrastructuur en feit dat het terrein gereed is" ([25]) en "in gevestigd industriepark met aangrenzende fabrieken" ([26]).

(75) Bovendien wijst JLR erop dat het slechts 55 %, 185 van de 338 hectare, had verworven van het NSP-oppervlak dat commercieel kan worden geëxploiteerd, en dat het voorkeursrecht of de koopoptie JLR niet in staat stelt de grond te gebruiken of er zeggenschap over uit te oefenen. JLR brengt ook in herinnering dat het op 25 augustus 2017 gedeeltelijk afstand heeft gedaan van zijn voorkeursrecht voor het noordelijke gebied. De onderneming behield dit recht voor een oppervlakte van 28,5 hectare.

(76) JLR is van mening dat het de volledige marktprijs heeft betaald voor de grond die het bouwrijp heeft gekocht, omdat de prijs ervan onafhankelijk door drie deskundigen is vastgesteld, en dat die taxaties uitdrukkelijk verwijzen naar grond die bouwrijp is gemaakt, d.w.z. dat de overeenkomstige algemene grondbouwwerkzaamheden die nodig zijn om die norm te bereiken, ten gunste van de grond hebben gewerkt. Verder geeft JLR aan dat het de volledige kosten heeft betaald van alle werkzaamheden die volgens de specificatie van JLR zijn uitgevoerd, om die norm te overtreffen. De kostprijs van deze werkzaamheden is bijna twee keer zo hoog als het bedrag van 16,9 miljoen EUR dat oorspronkelijk voor dat doel in de investeringsovereenkomst was vastgelegd.

(77) JLR verduidelijkt verder dat het bedrag van 75 miljoen EUR, waarnaar in punt 16 van het inleidingsbesluit wordt verwezen, niet de prijs is waarvoor MHI de grond van het JLR-terrein van derden heeft gekocht, maar de totale uitgave van MHI voor de aankoop van grond in het volledige NSP.

(78) Tevens voert JLR aan dat het geen voordeel heeft genoten van een vrijstelling van de ALF-vergoeding. JLR heeft geen landbouwgrond maar industriegrond gekocht, en alle drie de grondtaxaties op grond waarvan de marktprijs werd vastgesteld, hadden uitdrukkelijk betrekking op grond met het kenmerk van bouwrijpe grond in industriegebieden. JLR geeft toe dat in één van haar interne documenten inderdaad sprake was van een vrijstelling van de ALF-vergoeding tot [50-110] miljoen EUR, maar licht toe dat dit een onjuiste interpretatie was van een adviseur en niet was gebaseerd op door de Slowaakse autoriteiten verstrekte informatie.

([24]) Verslag van de raad voor internationale ontwikkeling d.d. 30 maart 2015.
([25]) Presentatie van de raad voor internationale ontwikkeling d.d. 1 juni 2015.
([26]) Presentatie van de strategieraad d.d. 15 juni 2015.

5.3. **Opmerkingen over de verenigbaarheid van de aangemelde steun**

(79) JLR benadrukt dat de regionale staatssteun noodzakelijk was om de keuze van de investering naar Nitra te doen omslaan. JLR bevestigt dat "strategische overwegingen" in aanmerking zijn genomen in combinatie met de mogelijkheid om staatssteun te ontvangen ter compensatie van de extra kosten, maar benadrukt dat deze strategische overwegingen op zichzelf, of met een lager steunbedrag, onvoldoende aanleiding zouden zijn geweest voor het locatiebesluit ten gunste van Nitra.

(80) JLR benadrukt dat andere autofabrikanten besloten in Mexico te investeren, niet alleen voordat maar ook nadat JLR het besluit over de locatie had genomen. De geloofwaardigheid van Mexico als potentiële locatie voor het investeringsproject van JLR wordt bevestigd door de investeringen die andere autoproducenten in Mexico deden. JLR heeft zelfs meer dan 18 maanden besteed aan het beoordelen van de Mexicaanse optie. Die beoordeling hield in het opzetten van een projectteam, het aanwerven van externe adviseurs, het onderhouden van contacten met Mexicaanse overheidsfunctionarissen en het uitvoeren van excursies, zelfs door de hoogste leidinggevende van het team wereldwijde bedrijfsuitbreiding van JLR.

(81) JLR benadrukt dat het Mexico gedurende het hele besluitvormingsproces als haalbaar alternatief heeft beschouwd, zoals blijkt uit tal van interne documenten uit die tijd die bij de Commissie zijn ingediend. JLR is van mening dat tegengestelde opvattingen, zoals weergegeven in bepaalde in het inleidingsbesluit genoemde nieuwsberichten, louter speculatief zijn en niet in overeenstemming zijn met het besluitvormingsproces van JLR.

(82) Bovendien stelt JLR dat het beoogde om in één enkele locatie te investeren. Op geen enkel moment is overwogen om tegelijkertijd of in de nabije toekomst in een tweede fabriek op een andere locatie te investeren. JLR geeft toe dat in de notulen van de extern gehouden vergadering van de leden van het uitvoerend comité van 21 januari 2015 sprake is van een fabriek 2. Op die vergadering werd namelijk gespeculeerd dat, indien er voldoende vraag was, JLR zou kunnen overwegen om binnen vijf tot tien jaar na voltooiing van de initiële investering, op een andere locatie nog een fabriek te bouwen. Deze overwegingen zijn derhalve ook in de notulen opgenomen. JLR benadrukt echter dat deze langetermijnmogelijkheid noch in de materialen van de vergadering, noch in de vergadering zelf in detail is besproken. De materialen van de vergadering verwijzen veeleer naar fase 1 en fase 2 van het investeringsproject op dezelfde locatie, d.w.z. de strategie van JLR om met 150 000 voertuigen per jaar te beginnen in 2018 voor de eerste fase (fase 1 voor fabriek 1) en de capaciteit te verhogen tot 300 000 voertuigen per jaar in [2020-2025] (fase 2 voor fabriek 1). JLR stelt voorts dat het ondenkbaar is dat er tegelijkertijd twee extra fabrieken worden gebouwd, een in de Unie en een in Noord-Amerika, elk met een capaciteit van 300 000 voertuigen per jaar, aangezien JLR in het boekjaar 2014/2015 slechts 462 209 voertuigen had verkocht. Gezien deze cijfers is er geen commercieel redelijke grond om aan te nemen dat JLR beoogde haar jaarlijkse capaciteit op korte tot middellange termijn met 600 000 voertuigen uit te breiden.

(83) JLR benadrukt dat de locatie Jawor in Polen geen haalbaar alternatief voor Nitra of Mexico was, aangezien de locatie leed aan fundamentele tekortkomingen, met name een weg die door het terrein loopt. Om deze reden werd Jawor door de raad van bestuur niet als mogelijk alternatief voor Nitra beschouwd, zoals gedocumenteerd in de presentatie voor de raad van bestuur van 18 november 2015.

6. **BEOORDELING VAN DE STEUN**

6.1. **Inleiding**

(84) In dit onderdeel zal de Commissie zich in de eerste plaats richten op de vraag of de totale steun aan JLR zich beperkt tot de aangemelde steun dan wel of JLR voordeel geniet van aanvullende steunelementen, met name op het vlak van marktconformiteit van de verkoopprijs, door de overheid gefinancierde specifieke/op maat gemaakte infrastructuurwerken en vrijstelling van de ALF-vergoeding. Na de rechtmatigheid van de steun in aanmerking te hebben genomen, zal de Commissie een definitief standpunt formuleren over de verenigbaarheid van de ontvangen steun.

6.2. **De vraag of er sprake is van steun**

6.2.1. *De aangemelde rechtstreekse subsidie*

(85) Om de in het inleidingsbesluit vermelde redenen is de Commissie van mening dat de aangemelde rechtstreekse subsidie staatssteun vormt in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU en dat deze subsidie, aangezien de subsidie met staatsmiddelen wordt bekostigd, selectief is, een economisch voordeel voor JLR oplevert, het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig kan beïnvloeden en de mededinging vervalst of dreigt te vervalsen.

6.2.2. *De mogelijke aanvullende, niet-aangemelde steun*

(86) Zoals in onderdeel 3.1 is vermeld, overwoog de Commissie in het inleidingsbesluit dat de mogelijkheid bestond dat JLR voordeel heeft genoten van een bepaald bedrag aan aanvullende staatssteun in het kader van de ontwikkeling van het NSP en de aankoop van het JLR-terrein. De Commissie heeft drie manieren overwogen waarop de transactie tot aanvullende staatssteun voor JLR had kunnen leiden:

a) in punt 118 van het inleidingsbesluit wordt gesteld dat indien het NSP in aanmerking kwam als voor JLR bestemde infrastructuur, de tegenprestatie van JLR voor eigendoms- en andere rechten met betrekking tot het NSP onder normale marktvoorwaarden de kosten zou moeten dekken van de ontwikkeling van infrastructuur die de Slowaakse staat heeft gemaakt voor de aanleg het NSP, met uitzondering van de kosten in verband met de ontwikkeling van infrastructuur die werkelijk van algemene aard is en nog moeten worden vastgesteld;

b) zelfs indien de conclusie luidt dat het NSP als geheel niet geldt als een voor JLR bestemde infrastructuur, werd in het inleidingsbesluit de vraag opgeworpen of sommige van de werkzaamheden die door Slowakije zijn uitgevoerd om het JLR-terrein te ontwikkelen en te verbinden, niet specifiek bedoeld waren om tegemoet te komen aan de specifieke behoeften van JLR en of de waarde van die werkzaamheden naar behoren tot uiting kwam in de door de onafhankelijke deskundigen opgestelde taxaties en de uiteindelijk door JLR voor de grond en de relevante infrastructuur betaalde prijs;

c) ten slotte werd in het inleidingsbesluit ook gemeld dat de vrijstelling van de ALF-vergoeding kan worden beschouwd als een aanvullende steunmaatregel ten gunste van JLR.

6.2.2.1. De vraag of het NSP kan worden beschouwd als voor JLR bestemde infrastructuur

(87) Om te kunnen concluderen dat JLR de volledige door de Slowaakse staat gemaakte kosten van infrastructuurontwikkeling moet dragen, moet aan beide volgende voorwaarden worden voldaan: a) het NSP vormt specifieke infrastructuur, d.w.z. JLR kan worden aangemerkt als vooraf identificeerbare onderneming en het NSP is toegesneden op de behoeften van JLR, en b) de kosten van werkelijk algemene aard zijn uitgesloten.

(88) De Commissie is van mening dat niet aan beide in overweging 87 genoemde voorwaarden is voldaan en dat de 704 hectare van het NSP derhalve niet kan worden aangemerkt als een voor JLR bestemde infrastructuur. Uit de historische ontwikkeling van de oprichting ervan, zoals geschetst door de Slowaakse autoriteiten en samengevat in onderdeel 4.1.1 van dit besluit, blijkt dat het NSP op 8 juli 2015 juridisch is opgericht bij het onderliggende certificaat van aanzienlijke investeringen, waarmee de Slowaakse autoriteiten de bevoegdheid tot onteigening werd verleend. De industriële indeling van het NSP was echter begonnen ruim voordat JLR belangstelling voor het gebied toonde, en er waren op dat moment al concrete plannen om het industriegebied Nitra Noord verder te ontwikkelen. In 2014 waren er bijvoorbeeld al gedetailleerde infrastructuurplannen beschikbaar in het kader van het bestemmingsplan Luzianky. Bovendien was een deel van het industriegebied al ingericht, onder meer via het industriepark Nitra Noord. In wezen vormt het NSP een uitbreiding van het industriepark Nitra Noord. De Commissie besluit derhalve dat JLR niet kan worden aangemerkt als vooraf identificeerbare onderneming voor de ontwikkeling van het NSP als zodanig.

(89) Bovendien wordt slechts een deel van het NSP door JLR gekocht. Het NSP bestaat uit commercieel exploiteerbare grond voor investeerders zoals JLR en zogenoemde "technische grond". De technische grond neemt meer dan de helft van het NSP in en is nodig voor infrastructurele maatregelen in het hele industriegebied Nitra Noord, waaronder industriepark Nitra Noord, en tot op zekere hoogte ook in gebieden buiten de grenzen ervan. De technische grond biedt bijvoorbeeld plaats aan de rondweg of de belangrijkste toegangsweg tot Drazovce, evenals de talrijke beschermingszones die noodzakelijk zijn als gevolg van de geografische kenmerken, waaronder bijvoorbeeld waterkeringen, waar slechts beperkte bouwactiviteiten plaatsvinden. Daarnaast heeft Slowakije informatie verstrekt waaruit blijkt dat de door JLR gekochte grond slechts 26 % van het totale NSP vertegenwoordigt (55 % van het NSP indien de technische grond wordt buiten beschouwing wordt gelaten) en dat een aantal andere ondernemingen zich al op het NSP heeft gevestigd.

(90) De Commissie concludeert derhalve dat de 704 hectare in het NSP als zodanig niet kan worden beschouwd als infrastructuur die voor JLR is bestemd.

6.2.2.2. De vraag of JLR de marktprijs heeft betaald voor de grond en infrastructuur in het NSP

(91) Zoals vermeld in punt 119 van het inleidingsbesluit, kan de transactie, zelfs wanneer alle 704 hectare van het NSP niet kan worden aangemerkt als infrastructuur die voor JLR is bestemd, toch staatssteun ten gunste van JLR inhouden, hetzij omdat bepaalde maatregelen voor de ontwikkeling van de infrastructuur mogelijk zijn aangepast aan de specifieke behoeften van JLR, hetzij omdat de grond mogelijk onder de marktprijs is verkocht. Daarom moet de Commissie de infrastructurele maatregelen en de grondverkooptransactie afzonderlijk evalueren.

Infrastructurele maatregelen

(92) De in overweging 51 bedoelde infrastructuurkosten die door de Slowaakse staat worden gedragen, hebben betrekking op bodemsanering, wegeninfrastructuur, nutsvoorzieningen, waterkeringen, waterbeheer en de multimodaalvervoersterminal Luzianky.

(93) In het besluit van de Commissie betreffende SA.36346 — Duitsland — GRW-regeling voor de ontwikkeling van grond voor industrieel en commercieel gebruik ([27]) onderzocht de Commissie of de overheidsfinanciering van de ontginning van grond voor toekomstige verkoop aan industriële ondernemingen onder marktvoorwaarden steun vormde voor de oorspronkelijke eigenaar of investeerder voor het uitvoeren van grondontwikkeling. De Commissie stelde vast dat het bouwrijp maken van een openbaar terrein en het zorgen voor aansluiting op nutsvoorzieningen, zoals water, gas, riolering en elektriciteit evenals vervoersnetwerken zoals (spoor)wegen, geen economische activiteit vormt, maar deel uitmaakt van de openbare taken van de staat, namelijk de levering van en het toezicht op grond in overeenstemming met lokale plannen voor stedelijke en ruimtelijke ontwikkeling. Ontwikkeling op maat voor vooraf identificeerbare kopers van grond viel niet onder het toepassingsgebied van de maatregel en kopers moesten de grond onder marktvoorwaarden verwerven.

(94) De Commissie is van mening dat de kosten die Slowakije heeft gemaakt voor de voorbereidende bodemsaneringswerkzaamheden aan het commercieel exploiteerbare deel van het NSP zich beperken tot de standaardontwikkelingskosten om het openbare terrein bouwrijp te maken; die werken maken deel uit van de publieke taak van de Slowaakse staat, namelijk de verstrekking van en het toezicht op grond in overeenstemming met lokale plannen voor stedelijke en ruimtelijke ontwikkeling. Aangezien deze werkzaamheden tot de overheidstaken behoren, vormt de overheidsfinanciering ervan geen staatssteun ten behoeve van de eigenaar of investeerder voor de uitvoering van de ontwikkelingswerkzaamheden. In dit geval is MHI de eigenaar of investeerder. De vraag of de uiteindelijke koper van de grond, in dit geval JLR, voordelen geniet die als staatssteun kunnen worden aangemerkt, is onderscheiden van de vraag of er sprake was van staatssteun ten gunste van de eigenaar of ontwikkelaar van de grond. Aangezien MHI optreedt namens en wordt gefinancierd door de staat, zijn de handelingen van MHI aan de staat toerekenbaar. Staatssteun aan JLR via de bodemsaneringswerkzaamheden en de verkoopprijs kan worden uitgesloten als MHI niet zonder passende vergoeding bodemsaneringswerkzaamheden op het JLR-terrein verricht die verder gaan dan de werkzaamheden die noodzakelijk zijn om de grond bouwrijp te maken en als de overdracht van grond onder marktvoorwaarden plaatsvindt.

(95) De investeringsovereenkomst omvat een uitputtende lijst van de omvang van de bodemsaneringswerkzaamheden en verwijst naar een voorbereiding voor standaardproductiegebruik. Alle aanvullende bodemsaneringswerkzaamheden die nodig zijn op grond van de specifieke behoeften van JLR, worden in de investeringsovereenkomst vermeld onder de kop "Specifieke voorbereidende werkzaamheden voor investeerder" ([28]) en worden afzonderlijk door JLR vergoed. De Commissie neemt ook nota van de bevestiging door de Slowaakse autoriteiten dat de rechten van toezicht van JLR op de bouwfase beperkt waren tot het controleren of de grond zou voldoen aan de norm voor "bouwrijp industrieterrein", een norm die was overeengekomen in het kader van de aankoop door JLR van MHI en die de verkoopprijs heeft bepaald. De Commissie concludeert dat de bodemsaneringswerkzaamheden voor het bouwrijp maken van de grond en de aanvullende werkzaamheden volgens de specificaties van JLR geen staatssteun voor JLR inhouden, mits de werkzaamheden onder een grondkoopovereenkomst vallen die voldoet aan de marktnormen, dan wel op passende wijze worden vergoed in overeenstemming met de in de investeringsovereenkomst overeengekomen marktvoorwaarden en de aanvullende betalingen. De beoordeling of aan deze voorwaarde is voldaan, wordt uiteengezet in overwegingen 105 tot en met 108 van dit besluit.

(96) In het inleidingsbesluit wordt opgemerkt dat de ontwikkeling van het NSP niet alleen betrekking had op overheidsinvesteringen in bodemsaneringswerkzaamheden om de grond bouwrijp te maken, maar ook op het ontwikkelen van een breed scala aan infrastructuur. Deze infrastructuurwerkzaamheden waarmee wordt beoogd voor JLR openbare nutsvoorzieningen en (spoor)wegverbindingen beschikbaar te maken, liggen buiten het JLR-terrein en buiten de terreinen van andere ondernemingen en zijn niet toegesneden op een vooraf identificeerbare gebruiker, zoals uiteengezet in overwegingen 97 tot en met 104.

([27]) SA.36346 (2013/N) (PB C 141 van 9.5.2014, blz. 1).

([28]) De Slowaakse autoriteiten merkten op dat, hoewel in het inleidingsbesluit sprake was van bepaalde specifieke werkzaamheden voor de investeerder ten belope van 16,9 miljoen EUR, die door JLR zouden moeten worden betaald, de kosten voor die werkzaamheden reeds waren gestegen tot 30,1 miljoen EUR.

(97) De Slowaakse autoriteiten hebben bevestigd dat alle nutsinfrastructuur binnen de grenzen van het JLR-terrein door JLR wordt betaald en dat JLR voor toegang tot en gebruik van diensten van openbare nutsbedrijven een marktprijs zal betalen. De Slowaakse autoriteiten hebben een overzicht verstrekt van de wetgeving die van toepassing is op de berekening van gebruiksvergoedingen voor openbare nutsvoorzieningen. De toepasselijke regels zijn op lidstaatniveau vastgesteld en Slowakije heeft bevestigd dat er voor de gebruikers in het NSP geen specifieke regels gelden die verschillen van de toepasselijke regels op nationaal niveau. De door JLR betaalde aansluitings- en distributiekosten zijn gebaseerd op standaardprijslijsten die in soortgelijke situaties van toepassing zijn. JLR betaalt dan ook alle aansluitings- en distributiekosten in overeenstemming met de toepasselijke bepalingen die in het hele land van toepassing zijn en die door het regelgevend bureau voor de netwerkindustrie worden gereguleerd. Dat wil zeggen dat JLR geen enkele vrijstelling zal genieten. Volgens de Commissie vallen de werkzaamheden op het gebied van nutsinfrastructuur volledig binnen de overheidstaak van de Slowaakse staat. De conclusie is dan ook dat de nutsinfrastructuur niet voor JLR is bestemd.

(98) De in overweging 51 bedoelde investering in wegeninfrastructuur dient voor alle ondernemingen in het industriegebied dat bestaat uit het NSP en industriepark Nitra Noord, alsook de uitgebreide regio. Er is geen enkele weg bestemd voor exclusief gebruik door JLR of aangelegd volgens de specifieke behoeften van JLR. De wegen zijn kosteloos algemeen beschikbaar. De Slowaakse autoriteiten hebben bevestigd dat de wegenwerken zich beperken tot de normale ontwikkeling van het wegennet en hebben aangetoond dat de voor het betrokken project geldende regels identiek waren aan die voor andere projecten. De interne wegen binnen de grenzen van het JLR-terrein worden door JLR betaald. Volgens de Commissie vallen de werkzaamheden op het gebied van wegeninfrastructuur bijgevolg volledig binnen de overheidstaak van de Slowaakse staat. De conclusie is dan ook dat de wegeninfrastructuur niet voor JLR is bestemd.

(99) De Commissie heeft eerder ([29]) geoordeeld dat wanneer een parkeerplaats niet specifiek voor één onderneming is aangelegd maar deel uitmaakt van het economische ontwikkelingsplan van het industriepark, de parkeerplaats als niet specifiek kan worden beschouwd en geen staatssteun inhoudt. De Commissie merkt op dat reeds in het bestemmingsplan voor 2014 van de gemeente Luzianky melding werd gemaakt van de aanleg van openbaar toegankelijke parkeerfaciliteiten. De Commissie concludeert derhalve dat de ontwikkeling van parkeergelegenheid binnen de overheidstaak van de Slowaakse staat valt en dat de werkzaamheden niet voor JLR zijn bestemd.

(100) De Commissie is van mening dat de investeringen met betrekking tot de brandweerpost, de politiepost, de wegenonderhoudsfaciliteit, het waterkeringssysteem en het grondwaterbeheer typisch tot de overheidstaken van de staat behoren en dus geen economische activiteit betreffen. De overheidsfinanciering ervan vormt geen staatssteun.

(101) Aangezien de multimodaalvervoersterminal Luzianky wordt gefinancierd door de Slowaakse spoorwegen, een spoorweginfrastructuuronderneming die eigendom is van de overheid, is de investering mogelijk toerekenbaar aan de Slowaakse staat. De Commissie heeft eerst onderzocht of er sprake kan zijn van een voordeel voor JLR.

(102) De Slowaakse autoriteiten hebben toegelicht dat de multimodaalvervoersterminal door de Slowaakse spoorwegen wordt gefinancierd uit middelen die afkomstig zijn uit hun commerciële activiteiten die worden verantwoord afzonderlijk van hun met publieke middelen gefinancierde niet-economische activiteiten. Voor het deel van de infrastructuur dat verband houdt met het opslaggebied van voltooide voertuigen, streeft JLR naar contractuele exclusiviteit. De andere twee functionele delen van de multimodaalvervoersterminal zullen alle gebruikers tegen marktvoorwaarden ter beschikking worden gesteld. Daarom heeft het er de schijn van dat ten minste een deel van de infrastructuur wordt aangelegd volgens de specifieke behoeften van JLR als vooraf identificeerbare onderneming.

(103) De Slowaakse autoriteiten bevestigden voorts dat de gebruiksvergoedingen voor alle delen van de terminal op commerciële basis zullen worden berekend en dat de vergoedingen alle daarmee samenhangende investeringskosten, exploitatiekosten en kosten voor vernieuwings- of vervangingsinvesteringen zullen dekken. De vergoedingen zullen marktgericht zijn en beogen voor het project een intern rendement te behalen van […]. De gebruiksvergoedingen gedurende dertig jaar moeten voor het project een rendement op investering waarborgen, zoals geraamd op basis van een berekening vooraf van de NCW van […] miljoen EUR.

(104) De Commissie is daarom van mening dat de Slowaakse spoorwegen handelen zoals een marktdeelnemer in een markteconomie in een vergelijkbare situatie. Wanneer economische transacties door overheidsinstanties in overeenstemming met de normale marktvoorwaarden worden verricht, ontleent de tegenpartij ervan geen voordeel ([30]). De Commissie concludeert derhalve dat JLR door de multimodaaltransportterminal Luzianky te gebruiken geen staatssteun ontvangt.

([29]) Besluit (EU) 2015/508 van de Commissie van 1 oktober 2014 betreffende de vermoedelijke infrastructuursteun van Duitsland ten gunste van Propapier PM2 GmbH — SA.36147 (C 30/10) (ex NN 45/10; ex CP 327/08) (PB L 89 van 1.4.2015, blz. 72).

([30]) Arrest van het Hof van Justitie van 10 juli 1996, SFEI e.a., C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, punten 60 en 61.

De grondtransactie

(105) Slowakije heeft via MHI 185 hectare bouwrijpe commercieel exploiteerbare grond, "het JLR-terrein", aan JLR verkocht voor de prijs van 15,83 EUR per vierkante meter of bijna 30 miljoen EUR in totaal. In de overwegingen 40 en 41 van besluit SA.36346 van de Commissie is bepaald dat de uiteindelijke koper van herontwikkelde grond niet als begunstigde voor de grondontwikkelingsmaatregel in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU moet worden beschouwd, indien die uiteindelijke koper voor de herontwikkelde grond een marktprijs betaalt. In dit verband merkt de Commissie op dat de definitieve aankoopprijs voor het JLR-terrein is vastgesteld als gemiddelde van drie onafhankelijke taxatieverslagen die zijn opgesteld door internationaal erkende deskundigen, die de normen voor professionele waardering en de methoden van de Royal Institution of Chartered Surveyors hanteren. Alle drie de taxatieverslagen bevatten een verklaring van onafhankelijkheid, zijn ter beschikking van de Commissie gesteld en zijn van toepassing op een terrein dat is bestemd voor industrieel gebruik, aan de grens waarvan aansluitpunten van de nutsbedrijven beschikbaar zijn, dat is gesaneerd en is afgevlakt, en waarvoor geen verdere kosten voortvloeien uit de omschakeling van agrarisch grondgebruik naar industrieel grondgebruik. In de verslagen wordt er ook van uitgegaan dat alle bestaande nutsvoorzieningen en een spoorlijn op het industrieterrein worden verplaatst en dat in het hele park wegen en openbare parkeerplaatsen worden aangelegd. In de drie verslagen wordt een vergelijkbare methode gebruikt om de prijs te beoordelen. De methode houdt in dat de grond wordt vergeleken met andere percelen die zijn verkocht of te koop staan in Slowakije ([31]), waarbij de verkoop- of vraagprijzen worden aangepast op basis van factoren zoals omvang van het perceel, locatie, beschikbare infrastructuur, datum, vorm en zichtbaarheid. In het verslag van […] werd daarnaast gebruikgemaakt van een discounted cashflow-methode ([32]). In de drie verslagen werd geraamd dat de waarde per vierkante meter van het JLR-terrein respectievelijk 15,5 EUR, 15,0 EUR en 17,0 EUR bedraagt.

(106) De veronderstellingen over de kenmerken van de grond zijn in de drie verslagen identiek en komen overeen met de situatie van het JLR-terrein, nadat de werkzaamheden aan de openbare infrastructuur zijn uitgevoerd.

(107) Daarnaast merkt de Commissie op dat het verslag van CB Richard Ellis, dat door de Slowaakse autoriteiten ten onrechte is ingediend, een algemeen marktonderzoeksverslag van CB Richard Ellis was. Het bevatte slechts een algemene beschrijving van de Slowaakse vastgoedmarkt met een aanduiding van gemiddelde prijzen van andere percelen die in Slowakije waren verkocht of te koop stonden. Dit stemt overeen met de prijzen van de benchmarklocaties waarvan in de taxatieverslagen van het JLR-terrein is uitgegaan. Het marktonderzoeksverslag bevatte geen specifieke aanpassingen om de marktprijs van het JLR-terrein te taxeren.

(108) De Commissie concludeert derhalve dat de aankoopprijs van 15,83 EUR per vierkante meter marktconform is en dat de verkoop van de grond in de door de markttaxatieverslagen beschreven staat marktconform is verlopen.

Conclusie

(109) De Commissie concludeert dat JLR geen selectief voordeel ontvangt in verband met de verkoop van het JLR-terrein of de infrastructuurwerkzaamheden die verband houden met het NSP en worden gefinancierd door de Slowaakse staat.

6.2.2.3. Vrijstelling van de ALF-vergoeding

(110) In het inleidingsbesluit heeft de Commissie de vraag opgeworpen of de vrijstelling van de ALF-vergoeding staatssteun aan JLR vormde.

(111) Zoals vermeld in overweging 105, werd in alle drie de onafhankelijke taxatieverslagen verondersteld dat de terrein werd herbestemd voor industrieel gebruik en dat de omschakeling van het terrein van agrarisch gebruik geen extra kosten met zich meebracht. De aankoopprijs van 15,83 EUR per vierkante meter moet worden beschouwd als marktprijs wanneer de koper niet wordt geconfronteerd met extra kosten in verband met omzetting van de bestemming van grond. Aangezien de marktconformiteit van de verkoop van het JLR-terrein aan JLR kon worden vastgesteld op basis van de verslagen van onafhankelijke deskundigen, leidt de vrijstelling van MHI van de betaling van de ALF-vergoeding tot een vermindering van de kosten die deze special purpose vehicle maakt bij de uitvoering van haar publieke taak. De vrijstelling wordt echter niet als selectief voordeel aan JLR doorgegeven.

(112) De Commissie concludeert derhalve dat de vrijstelling van de ALF-vergoeding geen staatssteun ten gunste van of JLR vormt in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU.

([31]) In het verslag van […] werd uitgegaan van andere percelen met prijzen variërend van 10 EUR tot 40 EUR per vierkante meter. In het verslag van […] werd uitgegaan van andere percelen met prijzen variërend van 3 EUR tot 55 EUR per vierkante meter. In het verslag van CB Richard Ellis werd uitgegaan van andere percelen met prijzen variërend van 14 EUR tot 38 EUR per vierkante meter.

([32]) Uitgangspunt van de methodologie was een verkoopprijs van 35 EUR per vierkante meter en een evenredige verkoop van de grond binnen de komende twintig jaar.

6.2.2.4. Conclusie

(113) De Commissie stelt vast dat JLR geen selectieve voordelen ontleent aan de voorwaarden voor de verkoop van het JLR-terrein aan JLR en de voorwaarden waartegen bodemsanering, nutsvoorzieningen en andere infrastructuurwerkzaamheden worden uitgevoerd. Bijgevolg is het niet nodig om de andere cumulatieve voorwaarden voor het bestaan van staatssteun in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU nader te beoordelen om vast te stellen of er sprake is van steun in verband met de verkoop aan JLR van grond in het NSP. De staatssteun aan JLR is derhalve beperkt tot de aangemelde rechtstreekse subsidie.

6.3. **Rechtmatigheid van de staatssteun**

(114) In het inleidingsbesluit heeft de Commissie vastgesteld dat de Slowaakse autoriteiten, door kennis te geven van de voorgenomen rechtstreekse subsidie van 129 812 750 EUR in nominale waarde, onder voorbehoud van goedkeuring door de Commissie, hun verplichtingen uit hoofde van artikel 108, lid 3, VWEU ten aanzien van dat deel van de steun in acht hebben genomen.

6.4. **Verenigbaarheid van de steun**

6.4.1. *Rechtsgrondslag voor de beoordeling van de verenigbaarheid van de steun*

(115) De op 12 mei 2016 aangemelde maatregel heeft tot doel de regionale ontwikkeling in de regio Nitra van Slowakije te bevorderen. Daarom moet de maatregel worden beoordeeld op grond van de bepalingen die van toepassing zijn op regionale steun zoals vastgesteld in artikel 107, lid 3, onder a) en c), VWEU, zoals geïnterpreteerd in de richtsnoeren 2014-2020, en de regionalesteunkaart 2014-2020 voor Slowakije. De beoordeling op basis van de gemeenschappelijke beoordelingsbeginselen van de richtsnoeren vindt plaats in drie stappen, namelijk een beoordeling van de minimumvereisten, de duidelijke negatieve effecten en het uitvoeren van een afweging. In het inleidingsbesluit heeft de Commissie geconcludeerd dat op basis van de gemeenschappelijke beoordelingsbeginselen is voldaan aan een deel van de algemene verenigbaarheidscriteria en dat bij het formele onderzoek geen elementen aan het licht zijn gekomen die de onderliggende voorlopige beoordeling van die verenigbaarheidscriteria in twijfel trekken.

(116) In het inleidingsbesluit heeft de Commissie echter twijfels geuit met betrekking tot de subsidiabiliteit van de uitgaven en met betrekking tot het stimulerende effect en de evenredigheid van de steun. Daarom kon de Commissie ook geen definitief standpunt innemen over de vraag of het project aan alle minimumvereisten van de richtsnoeren voldoet. Evenmin kon de Commissie in het inleidingsbesluit de aanwezigheid van duidelijke negatieve effecten op de handel en de samenhang tussen de lidstaten uitsluiten. In het licht van deze overwegingen kon de Commissie niet vaststellen of de eventuele positieve effecten van de steun, indien een stimulerend effect zou uitblijven, konden opwegen tegen de negatieve effecten ervan.

6.4.2. *Subsidiabiliteit van het investeringsproject*

(117) Zoals vastgesteld in onderdeel 3.3.2 van het inleidingsbesluit, is de Commissie van oordeel dat het investeringsproject in aanmerking komt voor regionale steun en dat staatssteun kan worden aangemerkt als verenigbaar met de interne markt, op voorwaarde dat aan alle verenigbaarheidscriteria van de richtsnoeren wordt voldaan.

6.4.3. *Subsidiabiliteit van de uitgaven*

(118) In het inleidingsbesluit wordt twijfel geuit over de subsidiabiliteit van "voorzieningen". Volgens punt 20, onder e), van de richtsnoeren houden "in aanmerking komende kosten" in "waar het investeringssteun betreft: materiële en immateriële activa die met een initiële investering verband houden, of loonkosten". De Slowaakse autoriteiten hebben een gedetailleerde uitsplitsing van de in aanmerking komende kosten verstrekt. Deze in aanmerking komende kostenposten vormden een afspiegeling van de kosten die waren voorzien ten tijde van het indienen van de steunaanvraag, en omvatten een voorziening voor elk van de in aanmerking komende kostenposten, in het kader van een voorzichtige kostenraming. In de investeringsovereenkomst wordt het volledige nominale bedrag van 1 406 620 590 EUR beschouwd als "geplande projectinvestering" waarvoor JLR de uitgaven heeft vastgelegd ([33]).

([33]) In de investeringsovereenkomst is bepaald dat, indien de werkelijke investeringskosten die voor de investeringsperiode zijn berekend, lager zijn dan 85 % van de geplande projectinvestering, Slowakije het recht heeft de overeenkomst te beëindigen en JLR verplicht is het volledige bedrag van de investeringssteun te retourneren.

(119) Op basis van de toelichtingen van de Slowaakse autoriteiten merkt de Commissie op dat de verwijzing naar "voorzieningen" in de interne presentatie van JLR van 18 november 2015 diende voor interne financiële presentatie van de investeringsverplichting die JLR ten opzichte van Slowakije zou aangaan. Deze voorzieningen hadden geen betrekking op een extra kostenpost boven op een voorzichtige kostenraming van de in aanmerking komende kostenposten. Aangezien JLR in de investeringsovereenkomst heeft toegezegd het hele investeringsbedrag van 1 406 620 590 EUR te besteden en de betaling van de regionale investeringssteun slechts betrekking zal hebben op de werkelijk gemaakte in aanmerking komende kosten, aanvaardt de Commissie 1 406 620 590 EUR als het maximale nominale bedrag aan in aanmerking komende kosten waarvoor steun kan worden verleend. De Commissie merkt in dit verband op dat Slowakije heeft toegezegd het aangemelde maximale steunbedrag en de aangemelde maximale steunintensiteit niet te overschrijden. De Commissie concludeert dat de in aanmerking komende kosten in overeenstemming zijn met punt 20, onder e), van de richtsnoeren.

6.4.4. *Minimumvereisten*

6.4.4.1. Bijdrage aan regionale doelstelling en noodzaak van overheidsmaatregelen

(120) Zoals bepaald in onderdeel 3.3.4.1, onder a), van het inleidingsbesluit, draagt de steun bij tot de doelstelling van regionale ontwikkeling en wordt de steun beschouwd als gerechtvaardigd aangezien Nitra op de regionalesteunkaart is opgenomen als regio die op grond van artikel 107, lid 3, onder a), VWEU in aanmerking komt voor regionale steun. Hierbij bedraagt de steunintensiteit voor investeringssteun aan grote ondernemingen standaard maximaal 25 %.

6.4.4.2. Geschiktheid van de regionale steun en van het steuninstrument

(121) De Commissie heeft reeds in onderdeel 3.3.4.1, onder b), van het inleidingsbesluit geconcludeerd dat de aangemelde rechtstreekse subsidie in beginsel een geschikt steuninstrument vormt om de levensvatbaarheidskloof van de onderneming te overbruggen door de investeringskosten te verlagen. Aan fiscale prikkels werd vanwege de administratieve complexiteit niet de voorkeur gegeven.

6.4.4.3. Stimulerend effect

(122) Overeenkomstig onderdeel 3.5 van de richtsnoeren kan regionale steun alleen als verenigbaar met de interne markt worden verklaard, indien de steun een stimulerend effect heeft. Er is sprake van een stimulerend effect wanneer de steun het gedrag van de onderneming zodanig verandert dat deze méér activiteiten ten gunste van de ontwikkeling van het gebied onderneemt, die zij zonder de steun niet zou hebben uitgevoerd, dan wel in beperktere mate of op een andere wijze of op een andere locatie zou hebben uitgevoerd. De steun mag niet de kosten subsidiëren van een activiteit die een onderneming sowieso zou hebben verricht, noch mag de steun het normale zakelijke risico van een economische activiteit compenseren.

(123) In de punten 64 en 65 van de richtsnoeren worden de formele vereisten inzake het stimulerende effect beschreven. Hierin is bepaald dat de werkzaamheden aan een individuele investering pas van start kunnen gaan, nadat het aanvraagformulier voor de steun formeel is ingediend. De Commissie heeft in punt 166 van het inleidingsbesluit reeds vastgesteld dat het formele vereiste van een stimulerend effect voor de subsidie in acht is genomen, aangezien de steun formeel werd aangevraagd voordat de werkzaamheden aan het investeringsproject van start gingen. De Commissie bevestigt deze zienswijze voor de toepassing van dit besluit.

(124) Naast het formele vereiste van een stimulerend effect vereist punt 61 van de richtsnoeren de aanwezigheid van een materieel stimulerend effect dat op twee manieren kan worden aangetoond, nl. dat zonder de steun de investering onvoldoende winstgevend zou zijn (scenario 1) of op een andere locatie zou plaatsvinden (scenario 2).

(125) In het geval van scenario 2 moet de lidstaat aantonen dat de steun de begunstigde een prikkel geeft om de voorgenomen investering in het betrokken gebied uit te voeren, en niet in een gebied waar de investering rendabeler zou zijn geweest en zonder de steun had kunnen worden uitgevoerd, doordat de aangemelde steun de begunstigde compenseert voor de nettonadelen van de uitvoering van het project in de regio die moet worden ondersteund, ten opzichte van de alternatieve, meer levensvatbare, "contrafeitelijke" situatie.

(126) Zoals in onderdeel 3.5.2 van de richtsnoeren wordt beschreven, moet de lidstaat duidelijk aantonen dat de steun een reële impact heeft op de investeringskeuze of op de keuze van de locatie. Daartoe moet de lidstaat een uitgebreide beschrijving verstrekken van het nulscenario waarin aan de begunstigde geen steun wordt toegekend.

(127) Als nulscenario verstrekte Slowakije een geval van scenario 2 waarin het alternatief voor Nitra (Slowakije) als locatie van de investering H[…] in de staat Puebla (Mexico) zou zijn. Volgens de aanmelding is de NCW die kan worden behaald door het goedgekeurde investeringsproject met een capaciteit van 150 000 voertuigen per jaar te vestigen in H[…], 413 miljoen EUR hoger dan de NCW die voor Nitra is berekend indien er gedurende de geplande looptijd van twintig jaar van het project geen steun is.

(128) Volgens punt 71 van de richtsnoeren kan de lidstaat voor scenario 2 het stimulerende effect van de steun aantonen door bedrijfsdocumenten over te leggen die destijds actueel waren en waaruit blijkt dat er een vergelijking is gemaakt tussen de kosten en baten van vestiging van de investering in het geselecteerde steungebied enerzijds en alternatieve locaties anderzijds. Daartoe wordt de lidstaat overeenkomstig punt 72 van de richtsnoeren gevraagd zich te baseren op officiële documenten van de raad van bestuur, risicobeoordelingen, financiële verslagen, interne businessplannen, adviezen van deskundigen, andere studies en documenten met betrekking tot verschillende investeringsscenario's.

(129) Zoals reeds vermeld in het inleidingsbesluit, hebben de Slowaakse autoriteiten dergelijke informatie verstrekt in de vorm van een toelichting bij het selectieproces voor de plaats van vestiging, gebaseerd op destijds actuele documenten, die eveneens door de Slowaakse autoriteiten zijn ingediend. In deze documenten wordt het besluitvormingsproces van de begunstigde beschreven ten aanzien van het besluit over de investering en de locatie. In de loop van de formele onderzoeksprocedure hebben de Slowaakse autoriteiten nadere toelichtingen en aanvullende actuele documenten verstrekt.

(130) Op de vergadering van het globaliseringsforum van 10 juli 2015 is overeengekomen dat de locatie Nitra moest worden aanbevolen, onder voorbehoud van goedkeuring door de raad van bestuur. De raad van bestuur van JLR heeft op 3 augustus 2015 Nitra goedgekeurd als aanbevolen locatie, ingestemd met het ondertekenen van een niet-bindende intentieverklaring om de doorgang van exclusieve besprekingen met Slowakije te bevestigen, en de oprichting goedgekeurd van een nieuwe JLR-entiteit in Slowakije, onder voorbehoud van goedkeuring in de Business Approval gateway ([34]) en een gedetailleerde evaluatie van het bedrijfsplan van JLR in de derde week van september 2015. In de notulen van de vergadering van de raad van bestuur van Tata Motors Limited van 7 augustus 2015 wordt eveneens verwezen naar een gedetailleerde presentatie over de financiën van het project die de CFO van JLR op de volgende vergadering zou geven. In juli/augustus 2015 was in het kader van het project nog steeds sprake van een fabriek met een capaciteit van 300 000 voertuigen per jaar. Het project is op 3 september 2015 bij de vergadering van het uitvoerend comité van JLR door de Business Approval gateway goedgekeurd. Bij de vergadering van Tata Motors van 18 september 2015 heeft JLR de raad van bestuur ingelicht over de laatste stand van zaken van Project Darwin, met inbegrip van essentiële financiële gegevens en businesscase. De totale herziene staatssteun van [150-200] miljoen GBP ([35]) was voldoende om de voorkeur te geven aan Nitra boven Mexico en het project zou over twee fasen worden verspreid. Bij de vergadering van het globaliseringsforum van 21 oktober 2015 is overeengekomen om het initiële-investeringsproject ten behoeve van de steunaanvraag te herdefiniëren tot enkel fase 1, aangezien er niet voldoende gegevens beschikbaar waren over de exacte productmix van fase 2, en er dus geen solide en vastgelegd ondernemingsplan was, om met de Slowaakse autoriteiten een verbintenis aan te gaan voor de volledige investering. Bij de vergadering van de raad van bestuur van JLR op 18 november 2015 is het geactualiseerde bedrijfsplan goedgekeurd en is de voorkeur voor Slowakije bevestigd op voorwaarde dat voor het geherdefinieerde project het volledige bedrag van de staatssteun werd ontvangen. De NCW voor zowel Slowakije als Mexico was gebaseerd op de meest recente productstrategie. Hierbij waren de geactualiseerde aannamen herberekend en was fase 2 verwijderd. Het verschil in NCW bedroeg 413 miljoen EUR en volgens een herberekening kwam de staatssteun uit op het nominale bedrag van 129 812 750 EUR.

(131) Om een stimulerend effect te hebben, moet de steun een doorslaggevende factor zijn in het besluit om de investering te vestigen in Nitra in plaats van H[…]. Aangezien het definitieve besluit tot investering pas werd genomen in oktober/november 2015, toen het initiële-investeringsproject werd geherdefinieerd en beperkt tot fase 1 en toen de raad van bestuur van JLR uitdrukkelijk de voorkeur gaf aan Slowakije, beschouwt de Commissie oktober/november 2015 als het relevante tijdstip om te toetsen of er sprake is van een stimulerend effect. Aangezien de aanbeveling over de locatie van 10 juli 2015 echter reeds begin augustus 2015 door de raden van bestuur van JLR en Tata Motors was geratificeerd, er op 10 augustus 2015 een niet-bindende intentieverklaring met Slowakije was ondertekend en er op 11 augustus 2015 een openbare aankondiging was gedaan, is de Commissie ook van mening dat de periode juli/augustus 2015 van bijzonder belang is om te beoordelen of er sprake is van een stimulerend effect.

([34]) In de Business Approval gateway worden de bedrijfsstrategieën overeengekomen, wordt het project aan het bedrijfsplan en cyclusplan toegevoegd en wordt de volledige projectinvestering goedgekeurd.

([35]) Dit komt overeen met in aanmerking komende kosten van [1 700-2 100] miljoen GBP, een lager bedrag dan de [2 100-2 500] miljoen GBP in het ontwerpsteunaanvraagformulier van 25 juni 2015.

Geloofwaardigheid van het alternatief Mexico

(132) Vooraf merkt de Commissie op dat de argumentatie van Slowakije dat Mexico een geloofwaardig alternatief voor JLR vormde omdat het een realistische investeringslocatie was voor andere autofabrikanten, niet als voldoende kan worden beschouwd, aangezien er geen authentiek bewijs wordt geleverd dat JLR zonder de steun de investering in Mexico zou hebben gedaan. Volgens punt 68 van de richtsnoeren is een nulscenario geloofwaardig, indien het een reëel scenario betreft en verband houdt met factoren die meespeelden in de besluitvorming op de datum waarop de begunstigde het besluit nam ten aanzien van de investering.

(133) Tijdens de formele onderzoeksprocedure verstrekten de Slowaakse autoriteiten aanvullende bedrijfsdocumenten waaruit bleek dat er een vergelijking is gemaakt tussen de kosten en baten van vestiging in Nitra en die van vestiging in H[…], Mexico. Op grond van punt 71 van de richtsnoeren moet de Commissie nagaan of die vergelijking een realistische basis heeft.

(134) In punt 181 van het inleidingsbesluit heeft de Commissie drie belangrijke redenen aangevoerd om haar twijfels over de geloofwaardigheid van het alternatief Mexico kenbaar te maken.

(135) Ten eerste kon de Commissie niet uitsluiten dat de ingediende informatie betrekking had op twee afzonderlijke projecten. De Commissie is van mening dat de argumenten van de Slowaakse autoriteiten zoals geschetst in overwegingen 61 tot en met 66 van dit besluit, volstaan om te concluderen dat project Oak en project Darwin bedoeld waren als haalbaarheidsstudies voor één project, zoals ook uitdrukkelijk vermeld in de presentatie aan de raad van bestuur van Tata Motors van 7 augustus 2015, en dat pas van het Mexicaanse alternatief werd afgezien toen op 18 november 2015 de raad van bestuur van JLR het definitieve besluit nam om een investeringsovereenkomst met Slowakije te ondertekenen.

(136) Nog voordat project Darwin formeel van start ging, waren er aanwijzingen dat Oost-Europa en Nafta met elkaar zouden worden vergeleken. Een van de actiepunten in de notulen van de vergadering van de strategieraad van 10 november 2014 was bijvoorbeeld "desktop research te verrichten naar het wereldwijde concurrentievermogen op het vlak van productie, onder meer door middel van een vergelijking van Oost-Europa en Nafta".

(137) In project Oak en project Darwin werd de haalbaarheid onderzocht van een productiefabriek voor 300 000 voertuigen met een geplande begindatum van productie van juni 2018 op een perceel van 400 tot 600 hectare. De cijfers betreffende de vereiste aanvullende capaciteit bevestigen de verklaringen van Slowakije en JLR in hun antwoord op het inleidingsbesluit dat er geen behoefte was aan twee afzonderlijke fabrieken met elk een capaciteit van elk 300 000 voertuigen. Dit wordt bijvoorbeeld ook verduidelijkt in het document "Global Manufacturing Footprint Expansion" (Uitbreiding van wereldwijde productie) van 15 december 2014.

(138) Bij de vergadering van de leden van het uitvoerend comité van 21 januari 2015 was sprake van een tweede fabriek. De Slowaakse autoriteiten lichtten toe dat de leden van het uitvoerend comité gedurende korte tijd van mening waren dat na de eerste vestiging, met een capaciteit van 300 000 voertuigen, bij voldoende vraag de bouw van een toekomstige vestiging vijf tot tien jaar na de voltooiing van de werkzaamheden aan de eerste investering zou worden overwogen. Voor de tweede fabriek zouden de Verenigde Staten en Mexico in overweging worden genomen. Dit zou kunnen verklaren waarom JLR in december 2015 tegenover de gouverneur van de Mexicaanse staat Puebla heeft bevestigd dat JLR haar betrekkingen graag verder zou uitbouwen, aangezien de uitbreidingsplannen nog steeds in ontwikkeling waren en Puebla en Mexico voor JLR een aantrekkelijke optie waren.

(139) Uit door Slowakije ingediende bewijsstukken valt op te maken dat de haalbaarheidsstudies project Oak en project Darwin beide zijn uitgevoerd met het oog op één fabriek. Bij de vergadering van de strategieraad van 27 april is Puebla goedgekeurd als het alternatief buiten de Unie in het kader van agendapunt project Darwin en werd besloten de beoordeling te beëindigen van Turkije en andere landen die buiten de selectie waren gevallen. In de brief aan de gouverneur van de staat Puebla van 25 juni 2015 die volgde op het bezoek dezelfde maand door het team wereldwijde bedrijfsuitbreiding van JLR aan de locaties in Puebla, werd aangekondigd dat H[…] "is voorgedragen als één van de locaties, onder meer in Midden- en Oost-Europa, die nog steeds voor de investering in aanmerking komen". In de notulen van de vergadering van het globaliseringsforum van 10 juli 2015 is vermeld: "De vergadering had als doel te beslissen welke van de locaties van het Darwin- en Oak-project de voorkeur genoot […]." Verder staat er dat "Nitra (voorkeurslocatie uit het Darwin-proces) werd voorgesteld als qua kosten aanzienlijk nadeliger dan Puebla (voorkeurslocatie uit het Oak-proces)". In de notulen van de vergadering van de raad van bestuur van JLR van 18 november 2015 is vermeld: "De NCW voor zowel Slowakije als Mexico was gebaseerd op de meest recente productstrategie en de geactualiseerde aannamen zijn opnieuw berekend, waarbij fase 2 werd verwijderd."

(140) De Commissie acht het daarom geloofwaardig dat alle informatie die de Slowaakse autoriteiten over project Oak en project Darwin hebben ingediend, betrekking heeft op één project.

(141) Ten tweede, de Commissie heeft in het inleidingsbesluit haar twijfels over de geloofwaardigheid van het nulscenario Mexico geuit door de aandacht te vestigen op de verschillende niveaus van detail in de beoordeling van Mexico en de Europese locaties. Slowakije heeft dit argument weerlegd door aanvullende bewijsstukken en toelichtingen in te dienen, die in overweging 59, onder b), van dit besluit zijn samengevat. Ook hebben de Slowaakse autoriteiten hun standpunt gedocumenteerd in de vorm van verdere correspondentie tussen de autoriteiten van Puebla en JLR, het briefingpakket voor de bezoeken aan de locaties en de notulen van de bezoeken ter plaatse. Op basis van die aanvullende informatie aanvaardt de Commissie dat de analyse in het kader van project Oak en van project Darwin even streng is gecontroleerd. Voor de definitieve vergelijking van het verkozen alternatief van project Oak (H[…]) met het verkozen alternatief van Project Darwin (Nitra) waren voor beide opties even gedetailleerde gegevens beschikbaar en werden beide locaties op identieke basis in de financiële modellering opgenomen.

(142) In dat verband merkt de Commissie op dat eind 2014 Ernst & Young is ingehuurd om JLR te ondersteunen bij het voortzetten van project Oak. In samenwerking met Ernst & Young heeft JLR een gedetailleerde reeks criteria voor optimale locaties ontwikkeld, die later werden gebruikt bij de selectie van de locatie van zowel project Oak als Project Darwin. In een later stadium van de beoordeling van de Oost-Europese locaties heeft JLR op 16 februari 2015 PriceWaterhouseCoopers (PwC) ingeschakeld, onder meer om mee te werken aan het verfijnen van de criteria voor optimale locaties. Het hieruit voortkomende model was gebaseerd op de ervaring van JLR en de ervaring van PwC bij het filteren en selecteren van locaties in Oost-Europa met andere OEM's. Volgens de Slowaakse autoriteiten werd een verschil in analyse en criteria voor optimale locaties binnen project Oak en project Darwin veroorzaakt door deze verfijnde criteria. Ten tijde van de definitieve vergelijking tussen het voorkeursalternatief van project Oak en van project Darwin was de beschikbare informatie over beide locaties echter even gedetailleerd.

(143) Hoewel de Slowaakse autoriteiten hebben bevestigd dat op het moment van de aanbeveling over de plaats van vestiging op 10 juli 2015 de informatie voor de alternatieven Oak en Darwin even gedetailleerd was, bevat de presentatie aan het globaliseringsforum minder details over het alternatief Oak dan over het alternatief Darwin, zoals beschreven in punt 181 van het inleidingsbesluit. De Slowaakse autoriteiten lichtten toe dat het globaliseringsforum al informatie over Mexico en Puebla had ontvangen. De selectie van Mexico als meest veelbelovende Noord-Amerikaanse staat en van Puebla als meest veelbelovende Mexicaanse staat waren reeds in een eerder stadium afgerond. Deze analyse voor de selectie van Europese locaties was in een kortere tijd uitgevoerd, aangezien de analyse pas in februari 2015 van start ging. De selectieprocedures voor land en terrein volgden elkaar dan ook niet op. Op de vergadering van het globaliseringsforum van 10 juli 2015 werden nog twee Darwin-landen gepresenteerd, nl. Polen en Slowakije, maar alleen Nitra in Slowakije bleef over.

(144) Ten derde, zoals door de Commissie gemeld in punt 181 van het inleidingsbesluit, heeft het feit dat het alternatief Mexico een aanzienlijke vertraging leek te hebben, bijgedragen aan de twijfel over de geloofwaardigheid van Mexico als reëel alternatief. De Commissie aanvaardt het standpunt van de Slowaakse autoriteiten, zoals beschreven in overweging 68 van dit besluit, dat bij de kwalitatieve en kwantitatieve vergelijking tussen Puebla en Slowakije bij de vergadering van het globaliseringsforum van 10 juli de langere termijn voor de aanvang van de productie in aanmerking is genomen. De langere termijn is afzonderlijk gekwantificeerd met een impact op de NCW tussen [80-130] miljoen GBP of [96-156] miljoen EUR en een vertraging van zes maanden en [110-180] miljoen GBP of [132-216] miljoen EUR en een vertraging van negen maanden. Dat risico en de daarmee verband houdende financiële gevolgen zijn ook uitdrukkelijk in aanmerking genomen in de geactualiseerde cijfers van het ondernemingsplan in oktober/november 2015.

(145) De Commissie concludeert derhalve dat H[…] ten tijde van de definitieve bevestiging van het locatiebesluit een reëel en geloofwaardig alternatief voor Nitra was en daarom kan worden beschouwd als geloofwaardig nulscenario in de zin van punt 68 van de richtsnoeren.

Strategische overwegingen

(146) Ten tijde van het definitieve besluit in november 2015 was Nitra qua NCW significant in het nadeel ten opzichte van H[…]. Het verschil in NCW werd door NPV berekend op 344 miljoen GBP of 413 miljoen EUR. Het specifieke risico dat voortvloeit uit een verwachte vertraging van zes tot negen maanden bij de uitvoering van de investering in Puebla, is niet in de NCW-analyse opgenomen; het werd geraamd op een waarde variërend tussen [80-130] miljoen GBP of [96-156] miljoen EUR en [110-180] miljoen GBP of [132-216] miljoen EUR, uitgedrukt in actuele waarde. Het resterende NCW-verschil van [164-234] miljoen GBP of [197-281] miljoen EUR tot [214-264] miljoen GBP of [257-317] miljoen EUR wordt door de aangemelde staatssteun slechts gedeeltelijk, voor 33 % tot 43 %, overbrugd. De aangemelde staatssteun van 108 miljoen GBP of 130 miljoen EUR werd gedisconteerd met een kapitaalkostendisconteringspercentage van […] %, het percentage dat in de

bedrijfsplanning van JLR was gebruikt. Met een looptijd van het project van twintig jaar werd de staatssteun derhalve door JLR gewaardeerd op 76 miljoen GBP of 91 miljoen EUR. Zoals echter uit de presentatie aan de raad van bestuur van 18 november 2015 blijkt, hebben talrijke andere kwalitatieve factoren een rol in het besluitvormingsproces gespeeld. Opnieuw werd bevestigd dat deze factoren, die reeds besproken en geanalyseerd waren ten tijde van het bezoek aan de locatie Puebla in juni 2015 en de vergadering van het globaliseringsforum op 10 juli 2015, aanwezig en van belang waren.

(147) Het feit dat Nitra ondanks de steun qua NCW significant in het nadeel was ten opzichte van H[…], gaf aanleiding tot verschillende vragen die relevant zijn voor de beoordeling van het stimulerende effect en de evenredigheid van de steun: a) hadden de strategische factoren op zich de balans niet van Mexico naar Slowakije kunnen doen omslaan?; b) waarom was de steun voldoende om de balans van Mexico naar Slowakije te doen omslaan?, en c) was het volledige steunbedrag nodig om de balans van Mexico naar Slowakije te doen omslaan? De vragen a) en b) maken deel uit van de beoordeling van het stimulerende effect, terwijl vraag c) wordt beoordeeld in het kader van de evenredigheidsanalyse van dit besluit.

(148) De Commissie beoordeelt eerst of de strategische factoren op zich de balans van Mexico naar Slowakije hadden kunnen doen omslaan. De belangrijkste evaluatieoverwegingen, zoals vermeld in de notulen van de vergadering van het globaliseringsforum van 10 juli 2015, omvatten de nabijheid van een automobielcluster, de kenmerken van de locatie, de beschikbaarheid van arbeidskrachten, de timing, de exploitatiekosten, de voorafgaande kasbehoeften en de opleverbaarheid. De leden van het uitvoerend comité die de vergadering van het globaliseringsforum bijwoonden, hechtten bijzonder belang aan de timing, de afstand tot het hoofdkantoor van JLR en het relatief grotere risico op reputatieschade dat met Mexico samenhangt. Andere factoren waren het risico van natuurrampen, politieke stabiliteit, doeltreffendheid van de regering, risico van corruptie, en investeringen in de Unie ter afdekking van het brexitrisico. De gevolgen van de vertraging bij uitvoering in Mexico werden afzonderlijk gekwantificeerd. Met uitzondering van een aantal valuta-afdekkingseffecten werkten de kwalitatieve factoren over het geheel meer ten gunste van investering in Slowakije dan in Mexico.

(149) De Slowaakse autoriteiten hebben bewijsmateriaal verstrekt om aan te tonen dat de Slowaakse staatssteun noodzakelijk was om de balans van Mexico naar Slowakije te doen omslaan en dat de kwalitatieve voordelen op zich niet voldoende waren om Nitra te kiezen boven H[…].

(150) Bij het bezoek aan Puebla op 16 juni 2015 werd verder inzicht verkregen in een aantal strategische factoren die een belangrijke rol zouden spelen in de door het globaliseringsforum op 10 juli 2015 te formuleren locatieaanbeveling. Uit het briefingpakket voor dat bezoek ter plaatse blijkt dat de tijdige oplevering voor zowel Midden- en Oost-Europa als Mexico een risico vormde. Er waren bijkomende strategische factoren en risico's verbonden aan Mexico, die in het kader van het bezoek ter plaatse nader moesten worden onderzocht. In de notulen van het bezoek worden de resterende punten van zorg aangegeven. Deze hebben betrekking op de verzadiging van OEM's, namelijk op de vraag of er ruimte is voor een derde OEM, en zo ja, hoe JLR zou passen in een land dat al tientallen jaren door Volkswagen wordt gedomineerd. Andere punten van zorg betreffen de nabijheid van havens, de veiligheid, de beveiliging, corruptie, culturele verschillen, de afstand tot de operationele basis en het risico op natuurrampen. Uit de notulen blijkt echter ook dat het bezoek ter plaatse zekerheid bood over enkele factoren die aanvankelijk als ernstige punten van zorg waren beschouwd. Er was zekerheid verkregen dat de geselecteerde locatie in Puebla zich bevond in een gebied met een laag risico op natuurrampen. Ook maakte het team Puebla op de vertegenwoordigers van JLR een positieve indruk.

(151) Daarnaast wezen de Slowaakse autoriteiten in het bijzonder op de notulen van de vergadering van het globaliseringsforum op 10 juli 2015. Het verschil in NCW tussen Slowakije en Mexico werd door het globaliseringsteam aanvaard in een "zorgvuldig overwogen" beoordeling. De kwalitatieve zorgen zouden echter pas aan de orde komen, nadat de staatssteun in aanmerking was genomen. In de notulen wordt er uitdrukkelijk op gewezen dat "in het besluit veel factoren in aanmerking zijn genomen en dat er in het bijzonder aandacht is besteed aan het feit dat de NCW van de Slowaakse locatie aanzienlijk lager was dan van de Mexicaanse locatie en dat de NCW van de Slowaakse locatie bovendien afhing van een subsidieaanbod dat maximaal was toegestaan volgens de regels van de EU". Tegelijkertijd "werd opgemerkt dat het oordeel over het project was dat de Slowaakse overheid in staat en bereid is haar besluit tegenover de Europese Commissie te verdedigen. Ook werd opgemerkt dat Slowakije samenhangende argumenten heeft om goedkeuring te rechtvaardigen". In het licht van de vastgestelde risico's in verband met de Mexicaanse locatie, en pas na de Slowaakse steun in overweging te hebben genomen, aanvaardde JLR Nitra in juli 2015 als aanbevolen locatie. De Commissie merkt op dat de behoefte aan staatssteun reeds eerder in de haalbaarheidsanalyse is vastgesteld. In de presentatie aan de raad van bestuur van JLR van 21 mei 2015 is bijvoorbeeld vermeld dat "de mogelijkheden om overheidsprikkels in Midden- en Oost-Europa te baat te nemen ter compensatie van het financiële voordeel in Mexico volledig zullen worden onderzocht".

(152) In de notulen van de raad van bestuur van Tata Motors Limited van 18 september 2015 wordt gemeld dat "rekening houdend met elementen van kwaliteit en risico de totale herziene staatssteun van [150-200] miljoen GBP ([36]) in contanten voldoende was om de voorkeur te geven aan Nitra boven Mexico. Op basis van de financiële staatssteun is de investeringsovereenkomst met Slowakije onderhandeld. Bij de ondertekening hiervan, eind september 2015, is een nieuwe rechtspersoon opgericht".

(153) In de presentatie aan de raad van bestuur van JLR van 18 november 2015 wordt uitdrukkelijk verwezen naar de aanwezigheid van de kwalitatieve factoren die zijn besproken bij de vergadering van het globaliseringsforum op 10 juli 2015 en die begin augustus 2015 door de raad van bestuur van JLR en Tata Motors zijn geratificeerd. De resterende NCW-delta wordt, rekening houdend met de gekwantificeerde impact van de vertraging voor het Mexicaanse alternatief en rekening houdend met de staatssteun, "[…] gecompenseerd door andere factoren van meer kwalitatieve aard, zoals bevestigd door de raad van bestuur […]"

(154) De Commissie concludeert derhalve dat ten aanzien van punt a) in overweging 147 de strategische overwegingen slechts volstonden om de resterende kasstroomdelta tussen Nitra en H[…] te overbruggen, nadat de gevolgen van de NCW van de Slowaakse staatssteun en van de NCW van de vertraagde uitvoering in Mexico waren meegewogen. Bijgevolg sluit de Commissie uit dat de NCW-kloof tussen Nitra en H[…] enkel door strategische overwegingen had kunnen worden overbrugd.

(155) Ten aanzien van punt b) in overweging 147, waarnaar ook in punt 172 van het inleidingsbesluit wordt verwezen, heeft de Commissie de NCW-cijfers in aanmerking genomen zoals in november 2015 goedgekeurd door de raad van bestuur van JLR. Met de staatssteun ten belope van 76 miljoen GBP (91 miljoen EUR) waarnaar in overweging 146 wordt verwezen, kon 33 % tot 43 % van de NCW-kloof worden overbrugd, rekening houdend met de kwantificering van de verwachte vertraging in Mexico. Uit de verstrekte besluitvormingsdocumenten blijkt duidelijk dat gedurende het gehele besluitvormingsproces het volledige en maximale steunbedrag in aanmerking is genomen. De besluitvormers werden, na het maximale steunbedrag in aanmerking te hebben genomen, geconfronteerd met een resterende kasstroomdelta en beoordeelden of die kasstroomdelta aanvaardbaar was in het licht van andere, niet kwantificeerbare overwegingen. Na een uitvoerige discussie tijdens de vergadering van 10 juli 2015 is het globaliseringsforum uiteindelijk akkoord gegaan met resterende kloof. Uit de notulen van de vergadering blijkt echter dat het maximale bedrag aan staatssteun dat in Slowakije beschikbaar was, weliswaar in aanmerking is genomen, maar dat een besluit om de voorkeur te geven aan Nitra boven H[…] van veel andere factoren afhing. De Commissie concludeert derhalve dat andere kwalitatieve factoren en risicofactoren een rol in het besluitvormingsproces hebben gespeeld, die verklaren waarom de resterende kasstroomdelta aanvaardbaar was.

Conclusie over het stimulerende effect

(156) De Commissie concludeert derhalve dat de steun duidelijk een stimulans bood om de geplande investering in Nitra en niet in H[…] te doen, omdat in combinatie met strategische overwegingen wordt gecompenseerd voor de netto financiële nadelen in verband met de bouw van de fabriek in Nitra. Derhalve is er sprake van een stimulerend effect in de zin van onderdeel 3.5 van de richtsnoeren.

6.4.4.4. Evenredigheid van de steun

(157) De Commissie moet de evenredigheid van het steunpakket beoordelen. Overeenkomstig onderdeel 3.6 van de richtsnoeren moet het steunbedrag een tweeledige evenredigheidstoets doorstaan. Ten eerste moet het beperkt blijven tot het minimum dat nodig is om aan te zetten tot de bijkomende investering of activiteit in het betrokken gebied. Ten tweede dienen de maximale steunintensiteiten als plafond voor de nettomeerkosten, aangezien de Commissie voor investeringssteun maximale steunintensiteiten toepast.

(158) Ingevolge punt 78 van de richtsnoeren geldt als algemene regel dat individueel aangemelde steun als tot het noodzakelijke minimum beperkt zal worden beschouwd, indien het steunbedrag overeenstemt met de nettomeerkosten van de tenuitvoerlegging van de investering in het betrokken gebied vergeleken met het nulscenario waarin geen steun wordt verleend. Ingevolge punt 80 van de richtsnoeren mag in situaties van scenario 2 (vestigingsprikkels) het steunbedrag niet hoger uitkomen dan het verschil tussen de NCW van de investering in het doelgebied en de NCW op de alternatieve locatie. Daarbij moeten alle betrokken kosten en baten in aanmerking worden genomen

([36]) Nominale waarde [180-240] miljoen EUR.

(159) De relevante NCW-waarden die in aanmerking moeten worden genomen voor de beoordeling van de evenredigheid van de aangemelde steun met een nominale waarde van 129 812 750 EUR, zijn de waarden die betrekking hebben op de ingeperkte omvang van het project (150 000 voertuigen). De NCW-cijfers zijn in oktober/november 2015 door de raad van bestuur van JLR goedgekeurd. Voordat de vertraagde tenuitvoerlegging in Mexico in aanmerking werd genomen, bedroeg de NCW-waarde 344 miljoen GBP of 413 miljoen EUR. Een steunbedrag van meer dan 413 miljoen EUR zou onevenredig zijn. In het inleidingsbesluit verwees de Commissie met name naar mogelijke infrastructuursteun en vrijstelling van de ALF-vergoeding. In combinatie met het aangemelde steunbedrag kan een en ander hebben geleid tot een totaal steunbedrag dat hoger is dan dat maximum.

(160) Zoals vermeld in overweging 113, beschouwt de Commissie de verkoop van de NSP-grond, het voorzien in daarmee verband houdende infrastructuur of de vrijstelling van de ALF-vergoeding niet als steunmaatregelen ten gunste van JLR. De evenredigheidsbeoordeling wordt derhalve beperkt tot het aangemelde steunbedrag.

(161) Slowakije heeft de vereiste documentatie ingediend en op basis van die documentatie aangetoond dat aan het eerste deel van de evenredigheidstoets is voldaan, omdat de aangemelde steun niet hoger is dan het verschil in NCW tussen Nitra en H[…] van 344 miljoen GBP of 413 miljoen EUR. Het nominale steunbedrag van 108 miljoen GBP of 130 miljoen EUR vertegenwoordigde op basis van de door JLR toegepaste disconteringsvoet van […] % een actuele waarde van 76 miljoen GBP of 91 miljoen EUR.

(162) De Commissie merkt op dat zelfs als de steun wordt toegekend, Nitra alsnog een NCW-nadeel heeft van 268 miljoen GBP of 322 miljoen EUR. Uit de analyse van het stimulerende effect is gebleken dat het resterende NCW-nadeel aanvaardbaar was voor JLR vanwege de verwachte vertraging bij de tenuitvoerlegging in Mexico en vanwege andere risico's en kwalitatieve factoren. Deze factoren zijn tijdens de vergadering van het globaliseringsforum van 10 juli 2015 uitvoerig besproken en de conclusies van de risicoanalyse zijn in november 2015 bevestigd tijdens de presentatie aan de raad van bestuur van JLR, waarin specifiek werd gewezen op het politiek-zakelijke klimaat, economische factoren, de afstand tot het hoofdkantoor van JLR, het risico op natuurrampen en de kans dat de EU en de VS een vrijhandelsovereenkomst zouden sluiten. Op basis van die risicoanalyse is besloten om te bevestigen dat Nitra als locatie de voorkeur genoot.

(163) Aangezien het plafond dat met de nettomeerkostenbenadering is verkregen, niet wordt overschreden, is de Commissie van mening dat de steun in overeenstemming is met het eerste deel van de evenredigheidstoets.

(164) Wat het tweede deel van de evenredigheidstoets betreft, past de Commissie, in aanvulling op de nettomeerkostenbenadering, degressieve maximale steunintensiteiten toe op grond van punt 20, onder c), van de richtsnoeren voor grote investeringsprojecten.

(165) In het inleidingsbesluit merkte de Commissie op dat het aangemelde steunbedrag van 129 812 750 EUR in nominale waarde en 125 046 543 EUR in actuele waarde, op basis van een in aanmerking komende investering van 1 369 295 298 EUR in actuele waarde, leidt tot een steunintensiteit van 9,13 %. Dit is op het eerste gezicht lager dan de maximale degressieve toegestane steunintensiteit van 9,24 % voor investering in de regio Nitra, waarvoor een maximum voor regionale steun geldt van 25 %. De Commissie heeft voorts vastgesteld dat de in aanmerking komende kosten voldoen aan de voorwaarden van onderdeel 3.6.1.1 van de richtsnoeren, hetgeen relevant is voor de beoordeling van de in aanmerking komende kosten.

(166) In de onderdelen 3.6.1.1 en 3.6.1.2 van de richtsnoeren wordt toegelicht welke investeringskosten in aanmerking kunnen komen als subsidiabele kosten. In dit geval is onderdeel 3.6.1.1 van toepassing, aangezien de voor de voorgenomen investeringssteun in aanmerking komende kosten worden berekend op basis van de investeringskosten. De Commissie merkt op dat de in aanmerking komende kosten zijn vastgesteld in overeenstemming met de bepalingen van deze onderdelen, aangezien de verworven activa nieuw zijn, de investering een initiële investering betreft in de vorm van een nieuwe vestiging, er geen leasekosten in aanmerking worden genomen en de immateriële activa circa […] % van de totale in aanmerking komende kosten bedragen, hetgeen lager is dan het maximaal toegestane percentage van 50 %. Slowakije heeft bevestigd dat aan alle andere voorwaarden die gelden voor immateriële activa, zal worden voldaan.

(167) De Commissie heeft in het inleidingsbesluit geconcludeerd dat het aangemelde steunbedrag zou worden verlaagd indien de "overschrijding" van [60-85] miljoen GBP of [72-102] miljoen EUR niet subsidiabel zou blijken te zijn.

(168) In overweging 119 van dit besluit heeft de Commissie geoordeeld dat de in aanmerking komende investering 1 460 620 591 EUR bedraagt. Het aangemelde steunbedrag blijft dus lager dan de maximaal toegestane degressieve steunintensiteit van 9,24 %. Derhalve wordt de tweeledige maximumvoorwaarde in punt 83 van de richtsnoeren in acht genomen. Deze voorwaarde vloeit voort uit de combinatie van de nettomeerkostenbenadering, dat wil zeggen steun beperkt tot het minimaal noodzakelijke met de toegestane plafonds. De Commissie acht het aangemelde steunbedrag derhalve evenredig.

6.4.4.5. Conclusie ten aanzien van de naleving van de minimumvereisten

(169) Overeenkomstig de beoordeling waarnaar wordt verwezen in overwegingen 120 tot en met 168 van dit besluit, kan worden geconcludeerd dat aan alle minimumvereisten in de onderdelen 3.2 tot en met 3.6 van de richtsnoeren is voldaan.

6.4.5. *Vermijden van ongewenste negatieve effecten op de mededinging en het handelsverkeer*

(170) De Commissie heeft in onderdeel 3.3.4.2 van het inleidingsbesluit vastgesteld dat de aangemelde steun geen ongewenste negatieve effecten op de mededinging heeft door het vergroten of behouden van marktmacht of het scheppen van buitensporige capaciteit in een krimpende markt. De Commissie bevestigt haar conclusie voor de toepassing van dit besluit.

(171) De handel kan echter alsnog worden verstoord door de locatiegebonden effecten van regionale steun. In onderdeel 3.7.2 van de richtsnoeren wordt een aantal situaties opgesomd waarin de negatieve effecten op de handel opwegen tegen eventuele positieve effecten en regionale steun verboden is.

6.4.5.1. Duidelijk negatief effect op de handel: de bijgestelde maximale steunintensiteit wordt overschreden

(172) Van een duidelijk negatief effect zou overeenkomstig punt 119 van de richtsnoeren sprake zijn als het voorgestelde steunbedrag, in vergelijking met de in aanmerking komende gestandaardiseerde investeringsuitgaven ([37]), meer bedraagt dan de maximale bijgestelde steunintensiteit die geldt voor een project van een bepaalde omvang, waarbij de vereiste "geleidelijke degressie" ([38]) in aanmerking wordt genomen.

(173) Aangezien in overweging 113 van dit besluit wordt vastgesteld dat JLR afgezien van de aangemelde steun geen voordeel geniet van andere steun, en in overweging 168 dat het toepasselijke bijgestelde maximum voor regionale steun niet wordt overschreden, is er geen sprake van een duidelijk negatief effect op het handelsverkeer in de zin van punt 119 van de richtsnoeren.

6.4.5.2. Duidelijk negatief effect: cohesieverstorend effect

(174) In punt 121 van de richtsnoeren is bepaald dat in een scenario 2-zaak, waar de investering, zonder de steun, was gevestigd in een regio met een hogere of dezelfde regionalesteunintensiteit als de doelregio, dit een negatief effect zou zijn dat waarschijnlijk niet kan worden gecompenseerd door positieve effecten van de steun, omdat dit ongunstig is voor de cohesie, de reden waarom regionale steun wordt verleend.

(175) De Commissie is van mening dat de bepaling van toepassing is op een scenario 2-situatie waarin beide alternatieve locaties zich in de Europese Economische Ruimte ("EER") bevinden. De Poolse locatie in Jawor die tot 10 juli 2015 is meegewogen in het besluitvormingsproces met betrekking tot de locatie, bevindt zich in een regio met dezelfde maximale steunintensiteit als Nitra ([39]).

(176) Zoals aangegeven in het inleidingsbesluit, viel uit de interne documenten van JLR op te maken dat de investering in Jawor kosteneffectiever dan Slowakije had kunnen zijn indien Slowakije geen stimulansen had geboden.

([37]) De gestandaardiseerde in aanmerking komende uitgaven voor investeringsprojecten van grote ondernemingen worden uitvoerig beschreven in de onderdelen 3.6.1.1 en 3.6.1.2 van de richtsnoeren.
([38]) Zie punt 86 en punt 20, onder c), van de richtsnoeren.
([39]) SA.37485 — Regionalesteunkaart voor Polen (PB C 210 van 4.7.2014, blz. 1).

(177) Bij de vergadering van het globaliseringsforum van 10 juli 2015 is een analyse in twee stappen gepresenteerd, waarbij eerst een keuze werd gemaakt tussen Jawor en Nitra en vervolgens een keuze tussen Nitra en Mexico. Jawor zou kosteneffectiever zijn geweest, maar JLR heeft voor die locatie een aantal nadelen geïdentificeerd in termen van kenmerken van de locatie, timing, voorafgaande kasbehoeften en opleverbaarheid. De Poolse locatie kreeg een rode vlag op basis van de kenmerken, omdat de locatie zich op landbouwgrond bevindt die moest worden herbestemd, en, zoals door JLR is toegelicht, vanwege een weg die door het terrein loopt. Daarnaast werd de opleverbaarheid van […] uitdrukkelijk in twijfel getrokken. Uit de notulen van de vergadering blijkt dat de leden van het uitvoerend comité instemden met de aanbeveling om de Poolse vestiging vanwege de aangevoerde redenen in de wacht te zetten. Vanwege deze rode vlaggen werd de Poolse locatie door JLR niet als haalbaar alternatief beschouwd.

(178) De Commissie heeft geen bewijs aangetroffen dat de ongeschiktheid van Jawor om de door JLR gesignaleerde redenen in twijfel zou trekken, en merkt op dat door geen enkele derde opmerkingen over deze kwestie zijn gemaakt. Bovendien is, zoals toegelicht in onderdeel 6.4.4.3 van dit besluit, het terrein in Mexico vastgesteld als alternatieve locatie van de investering indien de staatssteun niet zou zijn verleend. De Commissie concludeert derhalve dat de steun geen cohesieverstorend effect ten nadele van Jawor heeft in de zin van punt 121 van de richtsnoeren.

6.4.5.3. Duidelijk negatief effect: sluiting of verplaatsing van activiteiten

(179) Ingevolge punt 122 van de richtsnoeren geldt dat, wanneer de begunstigde concrete plannen heeft om dezelfde of een vergelijkbare activiteit in een ander gebied binnen de EER te sluiten of deze daadwerkelijk sluit en die activiteit naar het doelgebied verplaatst, en indien er een oorzakelijk verband tussen de steun en de verplaatsing van activiteiten bestaat, een en ander een negatief effect zal zijn dat hoogstwaarschijnlijk niet door positieve elementen kan worden gecompenseerd.

(180) Omdat de Slowaakse autoriteiten hebben bevestigd dat JLR in de twee jaar voorafgaand aan de steunaanvraag niet dezelfde of een vergelijkbare activiteit in de EER heeft beëindigd en dat JLR daar binnen twee jaar na afronding van de investering geen concrete plannen voor had, heeft de Commissie in het inleidingsbesluit geconcludeerd dat de staatssteun niet tot een sluiting van activiteiten of verplaatsing van activiteiten leidt.

(181) In verschillende persartikelen van april 2018 is echter sprake van circa 1 000 ontslagen in verband met dezelfde of een vergelijkbare activiteit in het Verenigd Koninkrijk.

(182) De Slowaakse autoriteiten hebben toegelicht dat het snijden in banen geen verband houdt met het besluit tot investering in Nitra. Zij bevestigden nogmaals, ondersteund door authentiek bewijsmateriaal, dat JLR ten tijde van de steunaanvraag in Slowakije geen concrete plannen had om in haar fabriek in het Verenigd Koninkrijk of elders in banen te snijden. Tevens hebben de Slowaakse autoriteiten een exemplaar verstrekt van een "werkgelegenheidsakkoord" met de vakbonden van het personeel van JLR in het Verenigd Koninkrijk, door JLR ondertekend op 30 april 2016. Het werkgelegenheidsakkoord bevatte een beschrijving van het cyclusplan met betrekking tot de voertuigen die in de Britse fabriek zouden worden geproduceerd. De Slowaakse autoriteiten hebben toegelicht dat JLR en de Britse vakbonden in 2016 schriftelijk zijn overeengekomen dat de investering in Slowakije, waarbij de productie van […] voertuigen van de fabriek in Solihull werd overgeplaatst, niet zou leiden tot verplaatsing van banen of minder capaciteit in het Verenigd Koninkrijk. In het werkgelegenheidsakkoord werd ook vastgesteld in welke omstandigheden in Britse banen gesneden zou moeten worden en welke stappen in reactie hierop genomen zouden moeten worden. Die omstandigheden werden echter beschreven als "grote economische veranderingen, zoals een volgende wereldwijde neergang, die leidt tot een daling in de vraag of anderszins van invloed is op het eerder overeengekomen cyclusplan".

(183) De verplaatsing van de productie van het voertuig […] van Solihull naar Nitra was ten tijde van de steunaanvraag bekend, maar JLR was van plan de productie over het geheel uit te breiden en Solihull te laten voldoen aan de vraag naar andere voertuigen, met name […] en […], met een toename van de productie tot gevolg. Volgens de plannen zou de productiecapaciteit van de […] in Castle Bromwich hetzelfde blijven.

(184) Zoals de Slowaakse autoriteiten hebben toegelicht met behulp van openbaar beschikbare informatie, was de in 2018 aangekondigde personeelsinkrimping het gevolg van een verminderde vraag naar dieselvoertuigen. Dit was deels toe te schrijven aan het Britse beleid ten aanzien van belasting op diesel en de onzekerheden rond de brexit. JLR besloot om […]. Dit had directe gevolgen voor de capaciteit van Solihull. Deze factoren houden geen verband met de investering van JLR in Slowakije en deden zich voor jaren nadat JLR had besloten om te investeren in de bouw van een fabriek in Nitra.

(185) Daarom bevestigt de Commissie haar conclusie dat er geen oorzakelijk verband is tussen de steunmaatregel in Slowakije en de sluiting van activiteiten in het Verenigd Koninkrijk.

6.4.5.4. Conclusie ten aanzien van de vraag of er sprake is van een duidelijk negatief effect op de mededinging en het handelsverkeer

(186) Op grond van de in de overwegingen 170 tot en met 185 van dit besluit verrichte beoordeling kan worden geconcludeerd dat de steun geen duidelijk negatief heeft op de mededinging en het handelsverkeer in de zin van onderdeel 3.7.2 van de richtsnoeren.

6.4.6. *Afwegen van de positieve en negatieve effecten van de steun*

(187) In punt 112 van de richtsnoeren is bepaald: "Wil de steun verenigbaar zijn, dan moeten de negatieve effecten van de steunmaatregel in termen van mededingingsdistorsies en beïnvloeding van het handelsverkeer tussen lidstaten beperkt zijn en moeten de positieve effecten ervan in termen van bijdrage aan de doelstelling van gemeenschappelijk belang opwegen tegen die negatieve effecten. Bepaalde omstandigheden kunnen worden onderscheiden waarin de negatieve effecten duidelijk opwegen tegen eventuele positieve effecten, zodat de steun niet als verenigbaar met de interne markt kan worden beschouwd."

(188) Uit de beoordeling door de Commissie van de minimumeisen is gebleken dat de steun passend is, dat het gepresenteerde nulscenario geloofwaardig en realistisch is en dat de steun een stimulerend effect heeft en beperkt is tot het bedrag dat nodig is om het locatiebesluit van JLR te wijzigen. De steun heeft tot gevolg dat in de steunregio wordt geïnvesteerd en draagt daarmee bij tot de ontwikkeling van de regio Nitra. Ook bleek uit de beoordeling dat de steun geen duidelijk negatief effect heeft in die zin dat de steun geen overcapaciteit tot stand brengt of in stand houdt op een markt die in absolute zin krimpend is, en evenmin leidt tot buitensporige effecten op het handelsverkeer. Verder voldoet de steun aan het toepasselijke regionalesteunplafond, heeft de steun geen cohesieverstorend effect en leidt de steun er niet toe dat activiteiten elders worden beëindigd en naar Nitra worden verplaatst. Bovendien leidt de steun niet tot een daarmee onlosmakelijk verbonden schending van het Unierecht ([40]).

(189) Ongewenste negatieve effecten op de mededinging die in de resterende afweging in aanmerking moeten worden genomen, zijn vastgesteld in de punten 114, 115 en 132 van de richtsnoeren en hebben betrekking op het ontstaan of versterken van een dominante marktpositie of het ontstaan of versterken van overcapaciteit in een achterblijvende markt, zelfs wanneer de markt niet in absolute cijfers krimpt.

(190) De Commissie is van mening, in overeenstemming met haar analyse in het inleidingsbesluit, dat zij bij dit besluit bevestigt, dat de steun een dominante marktpositie van de begunstigde op de relevante productmarkt en geografische markt tot gevolg heeft noch versterkt, en dat de steun geen overcapaciteit op een krimpende markt tot gevolg heeft. Derhalve concludeert de Commissie dat de steun beperkte negatieve effecten voor de mededinging heeft.

(191) Het effect van de steun op het handelsverkeer is beperkt, aangezien het aangepaste regionale steunplafond in acht wordt genomen en de maatregel niet leidt tot cohesieverstoring of verplaatsing van activiteiten.

(192) De steun voldoet aan alle minimumvereisten, heeft geen duidelijk negatief effect en heeft volgens de analyse waarnaar wordt verwezen in overwegingen 190 en 191 van dit besluit, beperkte negatieve effecten voor de mededinging en het handelsverkeer. Op grond hiervan concludeert de Commissie dat de aanzienlijke positieve effecten van de steun op de regionale ontwikkeling van de regio Nitra, en met name de gevolgen voor werkgelegenheid en inkomensvorming van de investering, waarnaar in het inleidingsbesluit wordt verwezen, duidelijk opwegen tegen de beperkte negatieve effecten.

6.5. **Transparantie**

(193) Gezien punt II.2 van de mededeling van de Commissie inzake transparantie ([41]) moeten de lidstaten zorgdragen voor de bekendmaking van de volgende informatie op een uitgebreide staatssteunwebsite, op nationaal of regionaal niveau: de volledige tekst van de goedgekeurde steunregeling of de subsidiebeschikking voor individuele steun en de uitvoeringsbepalingen ervan, of een link daarnaar; de identiteit van de steunverlenende autoriteit(en); de identiteit van de individuele begunstigden, de vorm en het bedrag van de steun voor elke begunstigde, de

([40]) Punt 28 van de richtsnoeren inzake regionale steunmaatregelen.

([41]) Mededeling van de Commissie tot wijziging van de mededelingen van de Commissie betreffende EU-richtsnoeren voor de toepassing van de staatssteunregels in het kader van de snelle uitrol van breedbandnetwerken, betreffende richtsnoeren inzake regionale steunmaatregelen 2014-2020, betreffende staatssteun voor films en andere audiovisuele werken, betreffende richtsnoeren inzake staatssteun ter bevordering van risicofinancieringsinvesteringen en betreffende richtsnoeren voor staatssteun aan luchthavens en luchtvaartmaatschappijen (PB C 198 van 27.6.2014, blz. 30).

datum waarop de steun is toegekend, het soort onderneming, de regio waar de begunstigde onderneming is gevestigd in termen van NUTS-niveau en de voornaamste economische sector van de activiteiten van de begunstigde op NACE-groepsniveau. Deze informatie moet worden bekendgemaakt, nadat de subsidiebeschikking is gegeven, moet ten minste tien jaar worden bewaard en moet zonder beperkingen beschikbaar zijn voor het brede publiek. De lidstaten moeten de in deze overweging bedoelde informatie met ingang van 1 juli 2016 bekendmaken.

(194) In haar inleidingsbesluit merkte de Commissie op dat Slowakije heeft bevestigd dat het voldoet aan alle vereisten inzake transparantie van punt II.2 van de mededeling inzake transparantie.

7. **CONCLUSIE**

(195) De Commissie concludeert dat de aangemelde regionale investeringssteun ten gunste van Jaguar Land Rover Slovakia s.r.o. voldoet aan alle voorwaarden van de richtsnoeren 2014-2020 en derhalve als verenigbaar met de interne markt kan worden beschouwd overeenkomstig artikel 107, lid 3, onder a), VWEU.

(196) Aangezien de Slowaakse autoriteiten bij wijze van uitzondering ermee hebben ingestemd af te zien van de rechten die voortvloeien uit artikel 342, VWEU juncto artikel 3 van Verordening nr. 1 ([42]), en om het voorziene besluit overeenkomstig artikel 297 VWEU in de Engelse taal te laten vaststellen en bekendmaken, moet dit besluit in de Engelse taal worden vastgesteld,

HEEFT HET VOLGENDE BESLUIT VASTGESTELD:

Artikel 1

De staatssteun die Slowakije voornemens is te verlenen ten gunste van Jaguar Land Rover Slovakia s.r.o., ten bedrage van maximaal 125 046 543 EUR in actuele waarde en een maximale steunintensiteit van 9,13 % BSE, is verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3, onder a), van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie.

De tenuitvoerlegging van deze steunmaatregel is bijgevolg geoorloofd.

Artikel 2

Dit besluit is gericht tot de Slowaakse Republiek.

Gedaan te Brussel, 4 oktober 2018.

Voor de Commissie
Margrethe VESTAGER
Lid van de Commissie

([42]) Verordening nr. 1 van 15 april 1958 tot regeling van het taalgebruik in de Europese Economische Gemeenschap (PB 17 van 6.10.1958, blz. 385/58).